

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bc. Michaela Procházková

**Role institucí ve vládnutí nestátních
ozbrojených skupin:
Případ ELOF**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Bc. Michaela Procházková**

Vedoucí práce: **JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2017**

Bibliografický záznam

PROCHÁZKOVÁ, Michaela. *Role institucí ve vládnutí nestátních ozbrojených skupin: Případ ELOF*. Praha, 2017. 72 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce *Role institucí ve vládnutí nestátních ozbrojených skupin: Případ ELOF* se zabývá jedním z aspektů vládnutí ozbrojených skupin, a to institucemi, které ozbrojené skupiny vytvářejí či využívají pro vykonávání vládnutí, konkrétně rolí, kterou tyto instituce hrají ve vztazích mezi ozbrojenými skupinami a civilním obyvatelstvem. Zkoumaným případem je Eritrejská lidová osvobozená fronta. Tato ozbrojená skupina vznikla roku 1973 v kontextu boje za nezávislost Eritreje a v následujících desetiletích vytvořila systém vládnutí, jež zahrnoval zdanění, politické koncily, poskytování vzdělání a zdravotní péče i mechanismy pro řešení sporů. Po vzniku nezávislé Eritreje roku 1993 se ELOF přetavila v Lidovou frontu za demokracii a spravedlnost, jež dodnes zůstává vládnoucí eritrejskou politickou stranou. Primárním cílem práce je zodpovědět otázku, jakou roli hrají instituce vytvářené nestátní ozbrojenou skupinou pro budování jejích vztahů s civilní populací. Okrajově se též věnuje vývoji Eritreje po vyhlášení nezávislosti.

Abstract

This diploma thesis deals with one of the aspects of armed groups' governance, namely the institutions that are created or used by armed groups and the role that these institutions play in the military-civilian relations. The case study chosen is the Eritrean People's Liberation Front. This armed group was formed in 1973 in the context of the struggle for Eritrea's independence, and in the next decades it created a governance system that included taxation, political committees, education, health care, and

mechanisms of dispute resolution. After the establishment of independent Eritrea in 1993, ELOF evolved into the People's Front for Democracy and Justice, which still remains a ruling Eritrean political party. The primary aim of the thesis is to study the role played by institutions created by non-state armed groups in building their relations with the civilian population. It is also marginally devoted to the development of Eritrea after independence.

Klíčová slova

Eritrejská lidová osvobozená fronta, Eritrea, nestátní ozbrojené skupiny, vládnutí, instituce

Keywords

Eritrean People's Liberation Front, Eritrea, non-state armed groups, governance, institutions

Rozsah práce: 110 308 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. července 2017

.....

Michaela Procházková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce JUDr. PhDr. Tomáši Karáskovi, Ph.D. za jeho vstřícnost a ochotu, které provázely zpracování mé diplomové práce.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	2
ÚVOD.....	3
<i>Vymezení pojmů.....</i>	<i>4</i>
<i>Přehled použité literatury.....</i>	<i>6</i>
<i>Metodologie.....</i>	<i>8</i>
<i>Struktura práce.....</i>	<i>9</i>
1. KONCEPTUALIZACE INSTITUCÍ	10
2. TEORETICKÉ PŘÍSTUPY K VLÁDNUTÍ NESTÁTNÍCH OZBROJENÝCH SKUPIN	13
<i>2.1 Typologie nestátních ozbrojených skupin</i>	<i>14</i>
<i>2.1.1 Rebelové/guerilly/povstalci/partyzáni</i>	<i>15</i>
<i>2.1.2 Milice</i>	<i>15</i>
<i>2.1.3 Klanovní náčelníci</i>	<i>16</i>
<i>2.1.4 Váleční náčelníci.....</i>	<i>16</i>
<i>2.1.5 Teroristé.....</i>	<i>16</i>
<i>2.1.6 Kriminálníci</i>	<i>17</i>
<i>2.1.7 Žoldnéři a soukromé bezpečnostní a vojenské společnosti</i>	<i>17</i>
<i>2.1.8 Narušitelé.....</i>	<i>18</i>
<i>2.2 Arjona – válečný sociální řád</i>	<i>18</i>
<i>2.3 Kalyvas – milice a výbory.....</i>	<i>20</i>
<i>2.4 Kasfir – participace civilistů a budování civilní správy</i>	<i>21</i>
<i>2.5 Mampilly – efektivita struktur vytvářených NOS.....</i>	<i>23</i>
<i>2.6 Weinstein – sdílení moci a inkuzivita</i>	<i>24</i>
<i>2.7 Zahar – ekonomické aspekty a typ identifikace.....</i>	<i>27</i>
<i>2.8 Shrnutí teoretických přístupů a stanovení výzkumných hypotéz</i>	<i>30</i>
3. ERITREJSKÁ LIDOVÁ OSVOBOZENECKÁ FRONTA	32
<i>3.1 Historický kontext – přehled historie Eritreje.....</i>	<i>32</i>
<i>3.2 Vznik Eritrejské lidové osvobozené fronty.....</i>	<i>36</i>
<i>3.3 Cíle Eritrejské lidové osvobozené fronty</i>	<i>38</i>
<i>3.4 Sdílení moci</i>	<i>40</i>
<i>3.5 Inkuzivita</i>	<i>42</i>
<i>3.6 Instituce jako pojistky</i>	<i>44</i>
<i>3.7 Shrnutí poznatků</i>	<i>45</i>
<i>3.8 Aplikace doplňkových teoretických přístupů.....</i>	<i>47</i>
4. NEZÁVISLÁ ERITREA	51
ZÁVĚR	54
SUMMARY	56
POUŽITÁ LITERATURA.....	57
SEZNAM PŘÍLOH.....	63
PŘÍLOHY	64
PROJEKT DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	67

Seznam použitých zkratk

BVA	Britská vojenská administrativa
ELOF	Eritrejská lidová osvobozenecká fronta
ELOA	Eritrejská lidová osvobozenecká armáda
EOF	Eritrejská osvobozenecká fronta
EOH	Eritrejské osvobozenecké hnutí
NOA	Nestátní ozbrojení aktéři
NOS	Nestátní ozbrojená skupina/skupiny
OAJ	Organizace africké jednoty
OSN	Organizace spojených národů

Úvod

Způsob interakce s civilním obyvatelstvem představuje pro nestátní ozbrojené skupiny zapojené do vnitrostátních konfliktů významné strategické rozhodnutí. Civilní populace může být pro ozbrojenou skupinu potenciálním zdrojem důležitých komodit, jakými jsou dodávky potravin, zajištění přístřeší, sběr informací či lidská práce; představuje však také potenciální hrozbu, spolupracuje-li naopak se státní mocí či jinými rivaly ozbrojené skupiny. Některé ozbrojené skupiny se proto rozhodnou vykonávat na obsazených územích určitou formu vládnutí, v angličtině často označovanou termínem *rebel governance* či *insurgent governance*, díky níž mohou získat přístup k potřebným zdrojům či podporu své politické agendy. Konkrétní podoba tohoto vládnutí je jedním ze zásadních faktorů bezprostředně ovlivňujících život civilního obyvatelstva během ozbrojeného konfliktu, který též může mít významné dopady na vývoj státu po ukončení daného konfliktu.

Tato práce se zabývá jedním z aspektů vládnutí ozbrojených skupin, a to institucemi, které ozbrojené skupiny vytvářejí či využívají pro vykonávání vládnutí, konkrétně rolí, kterou tyto instituce hrají ve vztazích mezi ozbrojenými skupinami a civilním obyvatelstvem. Zkoumaným případem je Eritrejská lidová osvobozená fronta. Tato ozbrojená skupina vznikla roku 1973 v kontextu boje za nezávislost Eritreje a v následujících desetiletích vytvořila systém vládnutí, jež zahrnoval zdanění, politické koncily, poskytování vzdělání a zdravotní péče i mechanismy pro řešení sporů. Po vzniku nezávislé Eritreje roku 1993 se ELOF přetavila v Lidovou frontu za demokracii a spravedlnost, jež dodnes zůstává vládnoucí eritrejskou politickou stranou.

Primárním cílem práce je zodpovědět otázku, jakou roli hrají instituce vytvářené nestátní ozbrojenou skupinou pro budování jejích vztahů s civilní populací. Okrajově se též věnuje vývoji Eritreje po vyhlášení nezávislosti.

Vymezení pojmů

Pro účely této práce je třeba vymezit následující pojmy: *nestátní ozbrojená skupina*, *vládnutí nestátní ozbrojené skupiny*, *civilista* a *civilní populace a instituce*.

Pojem *nestátní ozbrojená skupina* (NOS) označuje nestátního ozbrojeného aktéra, který se uchyluje k násilí za účelem dosažení svých cílů, přičemž skutečnost, že tato skupina nepřísluší ke státu, je přinejmenším nominálního charakteru (Mulaj, 2010: 3). Typologie nestátních ozbrojených aktérů je představena ve druhé kapitole.

Vládnutím nestátní ozbrojené skupiny se v této práci rozumí organizace civilních záležitostí pro potřeby populace žijící na území, kde je daná skupina přítomná (Arjona, 2009: 1). Ač zní termín *vládnutí* v češtině poněkud stylisticky neobratně, je v práci záměrně používán pro jasné odlišení od pojmu *vláda*, který označuje „ústřední orgán řídící stát, zemi apod.“ (ÚJČ, 2011). *Vládnutí* nestátní ozbrojené skupiny musí splňovat dvě základní podmínky – první podmínkou je, že daná NOS kontroluje určité území či územní celek, druhou podmínkou je, že daná skupina na tomto území vytváří instituce za účelem řízení či usměrňování vztahů s civilní populací (Arjona, 2009: 2-3; Weinstein, 2007: 164). *Vládnutí* NOS může zahrnovat mnoho aspektů – například zajištění bezpečnosti před násilím páchaným protivníkem této skupiny, zajišťování vzdělání a zdravotní péče, distribuce potravin, přerozdělení půdy či jiných zdrojů, jež civilní populace potřebuje k živobytí, poskytování příbytku vnitřně vysídleným osobám, regulaci tržních mechanismů, ustavení soudnictví či jiného systému řešení sporů, a řešení sociálních problémů jako je kriminalita, užívání drog či prostituce (Arjona, Kasfír a Mampilly, 2015: 1; Mampilly 2011: 4), na druhou stranu je však také spojováno s hrozbou dlouhodobého násilí (Arjona, Kasfír a Mampilly, 2015: 30).

Pojem *civilista* nebo též *civilní osoba* je v této práci definován v souladu s čl. 50 Kapitoly II Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, který stanovuje, že

1. Civilní osoba je osoba, která nepatří do žádné z kategorií osob uvedených v článku 4 A) 1), 2), 3), 6) Třetí úmluvy a v článku 43 tohoto Protokolu.
2. Civilním obyvatelstvem jsou všechny osoby, které jsou civilními osobami.
3. Přítomnost jednotlivců neodpovídajících definici civilní osoby uvnitř civilního obyvatelstva nezbavuje obyvatelstvo jeho civilního charakteru. (ŽÚOOOK, 1949).

Za *civilní osoby* jsou tedy považovány ty *osoby*, které nespadají do definice příslušníků ozbrojených sil či válečných zajatců, vymezených následujícím způsobem:

Čl. 4

Váleční zajatci

- A. Válečnými zajatci ve smyslu této úmluvy jsou osoby spadající do některé z následujících kategorií, které upadly do moci nepřítele:
1. příslušníci ozbrojených sil některé ze stran v konfliktu, jakož i příslušníci milic nebo příslušníci dobrovolnických sborů, jež jsou součástí těchto ozbrojených sil;
 2. příslušníci jiných milic a jiných dobrovolnických sborů, včetně členů organisovaných hnutí odporu, kteří přísluší k jedné straně v konfliktu a jsou činní na vlastním území nebo mimo ně, i když toto území je obsazeno, pokud tyto milice nebo dobrovolnické sbory, včetně organisovaných hnutí odporu, vyhovují těmto podmínkám:
 - a. mají-li v čele osobu, odpovědnou za své podřízené,
 - b. mají-li pevný rozeznávací znak viditelný na dálku,
 - c. nosí-li otevřeně zbraně,
 - d. šetří-li při svých úkonech zákonů a obyčejů válečných;
 3. příslušníci pravidelných ozbrojených sil, kteří se hlásí k vládě nebo k moci, kterou neuznává mocnost, která drží zajatce;
 4. osoby, které doprovázejí ozbrojené síly, nejsou však přímo jejich součástí, jako civilní členové posádek vojenských letounů, váleční dopisovatelé, dodavatelé, příslušníci pracovních jednotek a služeb, majících na starosti péči o blaho ozbrojených sil, pod podmínkou, že k tomu dostali povolení od ozbrojených sil, které doprovázejí; tyto jsou povinny jim vydat k tomu účelu průkaz totožnosti podobný připojenému vzoru;
 5. členové lodních posádek, včetně velitelů, lodivodů a učňů obchodních lodí a posádky civilního letectva stran v konfliktu, kteří nepožívají výhod příznivějšího zacházení podle jiných ustanovení mezinárodního práva;
 6. obyvatelé neobsazeného území, kteří se při příchodu nepřítele z vlastního popudu chopí zbraně, aby bojovali proti pronikajícímu vojsku, aniž by měli čas ustavit se v pravidelné ozbrojené síly, nosí-li otevřeně zbraně a zachovávají-li zákony a obyčeje válečné. (ŽÚOOK, 1949).

Čl. 43

Ozbrojené síly

1. Ozbrojené síly strany v konfliktu se skládají ze všech organizovaných ozbrojených sil, skupin a jednotek, které jsou pod velením osob odpovědných této straně za jednání svých podřízených, a to i v případech, kdy strana je zastupována vládou nebo orgánem, který protější strana neuznává. Tyto ozbrojené síly budou podléhat vnitřnímu disciplinárnímu systému, který mezi jiným bude prosazovat

dodržování norem mezinárodního práva a aplikovaných v ozbrojených konfliktech.

2. Příslušníci ozbrojených sil strany v konfliktu (s výjimkou zdravotnického a duchovního personálu, jak o tom hovoří článek 33 Třetí úmluvy) jsou kombatanty, tzn. že mají právo se přímo účastnit nepřátelských akcí.
3. Jestliže strana v konfliktu zahrne pomocnou vojenskou jednotku nebo ozbrojenou složku pověřenou ochranou veřejného pořádku do svých ozbrojených sil, uvědomí o tom druhé strany v konfliktu. (ŽÚOOK, 1949).

Instituce jsou v této práci definovány jako formální či neformální pravidla, která určují individuální a kolektivní jednání, a struktury, jež na základě těchto pravidel vznikají. Podrobněji se konceptualizaci institucí věnuje první kapitola.

Přehled použité literatury

Práce se opírá především o sekundární literaturu, a to zejména v rámci dvou tematických okruhů – teoretickými pracemi zabývajícími se vládnutím nestátních ozbrojených skupin a jejich přístupem k civilní populaci a pracemi přinášejícími empirické poznatky ohledně Eritreje a Eritrejské lidové osvobozené fronty.

Obecně se problematice nestátních ozbrojených aktérů věnuje sborník editovaný Klejdou Mulaj *Violent Non-state Actors in World Politics*. Tato publikace představuje vhodný úvod do studia ozbrojených aktérů. Z prací, které se věnují vládnutí nestátních ozbrojených v rámci studia širší problematiky, uveďme obsáhlé dílo Stathise Kalyvase *The logic of violence in civil war*, v němž se Kalyvas primárně zabývá zkoumáním vzorců násilného chování během občanských válek, a publikaci *Inside rebellion: the politics of insurgent violence* Jeremyho Weinsteina, jehož koncepty tvoří teoretické východisko této práce. Weinstein navazuje na teorii polyarchie Roberta Dahla a vytváří analogickou typologii vládnutí nestátních ozbrojených skupin.

Konkrétně na problematiku vládnutí nestátních ozbrojených skupin se zaměřuje sborník *Rebel Governance in Civil War*, na jehož editaci spolupracovali Ana Arjona, Nelson Kasfir a Zachariah Mampilly. V souladu s rostoucím zájmem o výzkum vládnutí nestátních ozbrojených skupin vznikla v poslední době také suma monografií či menších studií, týkajících se přímo způsobu, jakým nestátní ozbrojené skupiny nakládají s územím, jež ovládají, a na jakém základě jsou organizovány vztahy s populací, jež na tomto území žije. Ana Arjona zkoumá problematiku vývoje institucí v době války na

základě rozsáhlého terénního výzkumu Revolučních ozbrojených sil Kolumbie a regionálních odlišností v systému vládnutí, které tato ozbrojená skupina implementovala. Nelson Kasfir vychází při formulaci svých tezí ohledně participace civilistů a motivace nestátních ozbrojených skupin k budování systému civilní správy výzkumu ze studia Armády národního odporu a království Rwenzuru. Zachariah Mampilly rozvíjí v knize *Rebel rulers: insurgent governance and civilian life during war* teoretický rámec pro komparaci různých systémů vládnutí nestátních ozbrojených skupin. Marie-Joelle Zahar zkoumá vztahy mezi ozbrojenými skupinami a civilním obyvatelstvem na základě jejich ekonomické povahy a identifikace in-group a out-group.

Co se týče empiricky zaměřených prací, většina dostupných prací se v rámci problematiky boje za nezávislost Eritreje a nestátních ozbrojených skupin, které se v tomto boji angažovaly z vojensko-historického hlediska. Jmenujme například monografii *Peasant revolution in Ethiopia: The Tigray People's Liberation Front, 1975-1991*. Pro tuto práci jsou naopak zvláště významné práce autorů, kteří přinášejí detailní rozbor činnosti Eritrejské lidové osvobozené fronty. Tento okruh literatury je však zároveň částečně problematický. S ohledem na obtížné získávání objektivních informací o daném tématu je dostupné relativně malé množství takových prací. Jak uvádí David Pool, autor jedné ze stěžejních prací - *From guerrillas to government: the Eritrean People's Liberation Front*, „ELOF byla tajnůstkářskou organizací, a vláda, jež vznikla na jejím základě, takovou zůstává (Pool, 2001: 60).“ Autoři, kteří se Eritrejskou lidovou osvobozenou frontou zabývají, tak navíc často činí na základě osobních vazeb či pohnutek, proto je třeba posuzovat jejich argumenty zvláště kriticky. To je i případ Redieho Bereketeaba, autora díla *Eritrea: the making of a nation 1890-1991*, který má s bojem za nezávislost Eritreje osobní zkušenost (Bereketeab, 2000: 30) a Giama Kibreaba, jenž v díle *Critical reflections on the Eritrean war of independence: social capital, associational life, religion, ethnicity and sowing seeds of dictatorship* označuje účastníky osvobozené fronty za své přátele (Kibreab, 2008: 337). Zajímavou osobní výpovědí je publikace Dana Conella, *Against All Odds: A Chronicle of the Eritrean Revolution*, která je však žurnalistického charakteru a tudíž jako zdroj informací pro tuto práci nebyla využita.

V omezeném množství jsou v práci využity též primární prameny, v tomto případě se jedná především o dokumenty mezinárodních či vládních organizací.

Primární prameny pocházející přímo od Eritrejské lidové osvobozené fronty, případně politického režimu nezávislé Eritreje, jsou mimo Eritreu prakticky nedostupné.

Metodologie

Práce je koncipována jako jednopřípadová studie. Zvolený případ Eritrejské lidové osvobozené fronty, potažmo jejich vztahů s civilním obyvatelstvem na území kontrolovaném touto skupinou, je zkoumán na základě empiricko-analytického přístupu.

Z geografického hlediska je práce omezena na území dnešní Eritrey, z časového hlediska je primární část analýzy vymezena lety 1973, kdy Eritrejská lidová osvobozená fronta *de facto* vznikla, a 1993, kdy byl formálně vyhlášen nezávislý stát Eritrea. Sekundárně se práce věnuje též období nezávislého Eritrejského státu.

Teoretický rámec práce vychází z Weinsteinova konceptu, jenž zkoumá vládnutí nestátních ozbrojených skupin na základě dvou parametrů – míry sdílení moci a inkluзивity. Na základě těchto proměnných jsou představeny čtyři typy vládnutí. Význam institucí pro vztah mezi ozbrojenci a civilisty spočívá podle Weinsteina v omezení libovůle ozbrojené skupiny. Podrobněji je Weinsteinova teorie rozebrána ve druhé kapitole, v jejímž závěru jsou též stanoveny výzkumné hypotézy.

Při analýze je postupováno na základě tematických celků, které odpovídají jednotlivým aspektům Weinsteinovy teorie. Nejprve je tedy rozebrán vznik Eritrejské lidové osvobozené fronty, poté její cíle, v další části je posouzena míra sdílení moci v průběhu jejího vládnutí. Následuje sekce věnovaná inkluзивitě a poslední analytická část se věnuje dynamice vzniku institucí.

Na tomto místě je nutné upozornit na limity této práce. Skutečně komplexního porozumění vztahům mezi příslušníky nestátních ozbrojených skupin a civilními obyvateli nelze dosáhnout jinak než extenzivním terénním výzkumem. Nutnost spoléhat se v tomto ohledu na sekundární zdroje s sebou nese riziko zkreslení výstupů. Obdobná situace panuje prakticky v celé oblasti výzkumu vládnutí nestátních ozbrojených skupin v období probíhajícího konfliktu.

Dalším limitem práce je omezené množství zdrojů, které přinášejí detailní rozbor motivací a postojů členů ozbrojených skupin a civilistů, které již bylo zmíněno v přehledu použité literatury.

Struktura práce

Práce je členěna do čtyř kapitol. V první kapitole je definován pojem instituce a jsou představeny různé dimenze tohoto konceptu. Druhá kapitola nejprve předkládá typologii nestátních ozbrojených aktérů a poté pojednává o teoretických přístupech k vládnutí nestátních ozbrojených skupin. V této kapitole jsou představeny teoretické koncepty celkem šesti autorů, kteří se této problematice věnují. V závěru druhé kapitoly je zdůvodněn výběr teoretického rámce práce a jsou zformulovány výzkumné hypotézy. Třetí a čtvrtá kapitola tvoří empirickou část. Třetí kapitola nejprve pojednává o historickém vývoji území dnešní Eritreje do získání nezávislosti roku 1991. Následující část představuje analytické těžiště práce. Analýza aspektů vládnutí ELOF je rozčleněna na tematické celky v souladu s Weinsteinovým teoretickým rámcem. Poslední, čtvrtá, kapitola pak pojednává o situaci v Eritreji po vyhlášení nezávislosti. V závěru práce jsou shrnuty získané poznatky a načrtnuté možnosti dalšího výzkumu.

1. Konceptualizace institucí

Instituce je pojmem, pro který prozatím neexistuje přesná, komplexní a obecně uznávaná definice (Harper et al., 2012: 14), a to přesto, že jde o pojem často používaný napříč akademickými disciplínami (např. v ekonomii, politologii či sociologii - přičemž není výjimkou, že si badatelé pro konkrétní výzkum „vypůjčí“ definici autora z jiného oboru) i mimo akademickou sféru.

Jednu z nejčastěji citovaných definic institucí zformuloval Douglass North, který se jimi zabýval z ekonomického hlediska. North definuje instituce jako pravidla, normy a postupy, které určují strukturu mezilidských interakcí, tedy jako jakási „pravidla hry v lidské společnosti“ (North, 1990: 3). Z jeho definice vychází řada dalších autorů, včetně některých výzkumníků věnujících se vládnutí NOS (např. Arjona, 2014, 2016; Weinstein, 2007).

Podobně jako North definují instituce také James March a Johan Olsen, kteří položili základy tzv. nového institucionalismu. V jejich pojetí označuje termín *instituce* „relativně stabilní soubor postupů a pravidel, která definují náležité chování určitých skupin aktérů v určitých situacích“ (March a Olsen, 1998: 948). Jinými slovy lze říci, že instituce „řídí individuální a kolektivní jednání (DFID, 2003: i).

Co se týče typologie institucí, někteří autoři rozlišují instituce na *formální* a *neformální*, přestože definice rozdílů mezi nimi se též mohou lišit. North považuje *formální instituce* za „pravidla, která vytvářejí lidské bytosti“ a jsou tudíž v určitém okamžiku vytvořena, *neformální instituce* za způsoby chování či konvence, které vyvíjejí v čase (North, 1990: 4). Gretchen Helmke a Steven Levitsky definují formální instituce jako „pravidla a postupy, které jsou vytvářeny, sdělovány a prosazovány skrze kanály obecně přijímané za oficiální“, zatímco neformální instituce jsou „sdílená, obvykle nepsaná pravidla, která jsou tvořena, sdělována a prosazována mimo oficiálně schválené kanály“ (Helmke a Levitsky, 2004: 727). Za příklad formálních institucí uveďme volební systém, Ústavu Spojených států amerických, písemně potvrzený nárok na vlastnictví pozemku, pravidla pro založení podniku či manželství, neformální instituce zahrnují například zvykové právo či neformální pravidla ovlivňující podobu ekonomických či společenských interakcí (North, 1990: 4; Leftwich a Sen, 2010: 17-18; DFID, 2003: ii).

Na rozdíl od formálních institucí, které obvykle existují v psané podobě, je výzkum neformálních institucí poměrně problematický, neboť jsou jednak obtížněji identifikovatelné, jednak mohou splývat se vzorci chování či kulturními normami (Helmke a Levitsky, 2004: 733). Helmke a Levitsky definují tři otázky, jež by si badatelé při identifikování neformálních institucí měli klást (Helmke a Levitsky, 2004: 733):

- 1) *Jaká jsou sdílená očekávání aktérů ohledně skutečných omezení, kterým čelí?* Sdílená očekávání odlišují neformální instituce od neformálních vzorců chování.
- 2) *Na jakou komunitu se neformální instituce vztahují?* Komunitou v tomto smyslu může být vesnice, politická strana, národ apod.
- 3) *Jak jsou neformální pravidla prosazována?* Existence (neformálních) sankčních mechanismů je dalším znakem, který odlišuje neformální instituce od kulturních norem apod. Sankcí může být například ostrakizace, pomluva apod.

Odpověď na tyto otázky vyžaduje komplexní znalost zkoumané komunity. Důkladného pochopení těchto mechanismů tudíž podle autorů nelze dosáhnout bez rozsáhlého terénního výzkumu (Helmke a Levitsky, 2004: 733).

Někteří autoři však rozdělení institucí na formální a neformální zpochybňují, a to na základě jejich vzájemné provázanosti – například britské ústavní právo je souborem formálních a normálních institucí (Leftwich a Sen, 2010: 16). I Helmke a Levitsky upozorňují, že například rozlišování formálních a neformálních politických institucí je smysluplné uplatňovat až v éře moderního kodifikovaného práva (Helmke a Levitsky, 2004: 726).

Shoda nepanuje ani v otázce rozlišování mezi *institucemi* a *organizacemi*. Zatímco North klade na tento rozdíl důraz – a pokud metaforicky přirovnává instituce k pravidlům hry, pak organizace v jeho pojetí představují hráče, kteří se těmito pravidly řídí (North, 1990: 5), Samuel Huntington naopak k tomuto rozlišení nepřihlíží a za „konzistentní politické instituce“ označuje jak např. civilní kontrolu armády, tak i efektivně fungující byrokracie či politické strany (Huntington, 1968: 1).

V pracích zabývajících se vládnutím NOS obvykle nejsou formální a neformální instituce rozlišovány, v některých případech nejsou rozlišovány ani instituce a organizace (např. Kalyvas, 2006). S ohledem na tuto skutečnost bude pro účely této práce pojem instituce definován v širším pojetí, a to jako *formální* či *neformální*

pravidla, která určují individuální a kolektivní jednání, a struktury, jež na základě těchto pravidel vznikají.

2. Teoretické přístupy k vládnutí nestátních ozbrojených skupin

Výzkum vládnutí nestátních ozbrojených skupin, potažmo jejich vztahů s civilní populací, funguje do jisté míry jako doplnění a zároveň protiklad jiné oblasti bádání, a to problematiky křehkých či selhávajících států a oblastí, jež přinejmenším zdánlivě postrádají nějakou formu správy či systému vládnutí, a pro něž se v angličtině používá termín *ungoverned spaces*. Klíčové je ovšem právě slovo *zdánlivě*, neboť tato představa relativního mocenského vaku je obvykle založena pouze na posuzování přítomnosti či nepřítomnosti legitimní státní moci. Přesto se i v oblastech, kam státní moc nedosahuje, obvykle nějaká forma vládnutí či správy vyskytuje.

Častým původcem této „nestátní moci“ jsou právě nestátní ozbrojené skupiny, neboť řada z nich nějakou formu vládnutí uplatňuje. Někteří autoři dokonce uvádějí, že „je obtížné nalézt rebely, kteří kontrolují obydlené území, ale neustaví nějakou formu vládnutí“ (Arjona, Kasfir a Mampilly, 2015: 26). Z tohoto důvodu mohou být nestátní ozbrojené skupiny vnímány současně jako překážka ustavení či opětovného zavedení státní moci, ale též potenciální státotvorní aktéři.¹

Charles Tilly ve své studii, v níž připodobňuje vznik evropských moderních států k organizovanému zločinu, identifikuje čtyři základní činnosti vyvíjené zástupci státu. Přestože jde o velmi zjednodušenou charakteristiku státní moci, nebo snad právě proto, lze ji analogicky aplikovat i na nestátní ozbrojené skupiny, které kontrolují určité teritorium, na jehož území pak zavádějí nějakou formu vládnutí:

1. eliminace rivalů vně vlastní území – tedy vedení války;
2. eliminace rivalů v rámci vlastního území – tedy budování státu;
3. eliminace nepřátel jejich chráněnců – tedy ochrana či zabezpečení;
4. získávání prostředků k provádění předešlých tří činností. (Tilly, 1985: 181).

Tato kapitola přináší nejprve typologii nestátních ozbrojených aktérů a následně přehled nejvýznamnějších teoretických přístupů k vládnutí nestátních ozbrojených

¹ Podrobně se tomuto tématu věnuje např. Schneckener (2009).

skupin, jejich vztahu k civilnímu obyvatelstvu, případně role institucí ve vládnutí NOS. Kapitola je zakončena jejich shrnutím a odvozením metodologie této práce na základě jednoho z představených přístupů.

2.1 Typologie nestátních ozbrojených skupin

Pojem *nestátní ozbrojená skupina* (NOS) je v této práci používán jako podmnožina termínu *nestátní ozbrojený aktér* (NOA). Na tomto místě je užitečné krátce představit typy aktérů, k nimž se toto označení může vztahovat.

Obecně vzato jsou nestátní ozbrojení aktéři jednotlivci či skupinami, které se uchylují k násilí za účelem dosažení svých cílů, přičemž skutečnost, že tyto jednotlivci či skupiny nejsou součástí státního aparátu, je přinejmenším nominálního charakteru (Mulaj, 2010: 3). Typologie NOS různých autorů se obvykle liší, neboť přesné vymezení typů ozbrojené skupiny je velmi obtížným úkolem. Příkladem, jak se jednotlivé definice mohou vzájemně překrývat, může být právě Eritrejská lidová osvobozeněcká fronta. Ta je v literatuře často označována jako guerilla, zároveň ale také jako národně osvobozeněcké hnutí, přičemž termín guerilla bývá používán s ohledem na způsob vedení boje, národně osvobozeněcké hnutí s ohledem na konečný cíl, který ELOF sleduje, tj. vytvoření nezávislého eritrejského státu. Pro účely této práce je využita následující typologie Ulricha Schneckenera (Schneckener 2009: 8-14), která se skládá z osmi ideálních typů NOA. Každému z nich Schneckener přiřazuje základní charakteristiky ve čtyřech kategoriích, z nichž každá nabývá jedné ze dvou hodnot:

- 1) NOA je orientovaný buď na zachování statu quo, nebo na změnu současného uspořádání;
- 2) NOA je, nebo není teritoriální, tj. usiluje či neusiluje o kontrolu určitého teritoria;
- 3) Pro NOA je důležitější buď fyzický aspekt násilí, nebo psychologický;
- 4) Motivací NOA jsou buď primárně politické či ideologické pohnutky, nebo je hlavním cílem ekonomický zisk.

2.1.1 Rebelové/guerilly/povstalci/partyzáni

Tento typ NOS považuje Schneckener za klasický archetyp nestátního ozbrojeného aktéra (Schneckener, 2009: 9). Je pro ni typické, že usiluje o emancipaci určité společenské třídy nebo politické komunity. Jejím cílem může být svržení vlády, secese určitého teritoria nebo ukončení okupačního či koloniálního režimu (Schneckener, 2009: 9). Její činnost může být vykonávána na základě socio-revoluční, nacionalistické nebo náboženské motivace. Typické je také přejímání armádního symbolismu – emblémů či uniforem. Struktura těchto skupin může být též inspirována armádním systémem velení (Schneckener, 2009: 9).

Guerillová taktika je obvykle vedena z odlehlých zemědělských či horských oblastí, někdy se též používá termín městská guerilla pro skupiny operující v městském prostředí. Přímé konfrontaci se tyto jednotky obvykle vyhýbají. Podle klasiků teorie guerillové války (tj. Mao Ce Tung či Che Guevara) závisí guerillové hnutí na podpoře obyvatelstva daného území, v realitě ale bývají často sponzorována zahraniční vládou, případně jiným nestátním aktérem. Jako příklad guerilly můžeme uvést partyzány, kteří za druhé světové války bojovali proti nacistické okupaci, Viet Kong či Rudé Khméry.

2.1.2 Milice

Termínem milice mohou být označovány dva typy skupin. Prvním jsou nepravidelné, polovojenské oddíly, které obvykle hájí zájmy vlády nebo určité části populace, stojí tedy na opačné straně než guerilly. Mohou též jednat na objednávku státu nebo s jeho tichou podporou (Schneckener, 2009: 9). Často nebývají legalizované, přesto mohou spolupracovat s místními autoritami. Jejich úlohou může být například boj proti kriminálním živlům, v případě součinnosti se státním aparátem také zastrahování politické opozice. Některé z těchto skupin se však mohou též obrátit proti představitelům státu, pokud mají pocit, že jsou ohroženy jejich zájmy či jejich pozice. (Schneckener 2009: 10).

Druhým typem milice jsou sebeobránné jednotky typu domobrany, jejichž proklamovaným cílem je chránit příslušníky dané komunity. Přestože svou činnost mohou ospravedlňovat tím, že zajišťují bezpečnost v místě, kde toho stát není schopen, milice samy se mohou stát pro komunitu hrozbou, přestanou-li respektovat právní řád (Schneckener, 2009: 10). Příkladem milice jsou například jihoafrická organizace People Against Gangsterism and Drugs či Ulsterské obranné sdružení v Severním Irsku.

2.1.3 Klanoví náčelníci

Klanoví náčelníci² jsou tradičními lokálními autoritami, které vedou klan, kmen, etnickou či náboženskou komunitu. Jejich pozice na vyšších příčkách společenské hierarchie také často vychází z tradičních zdrojů – jejich zkušeností, věku, charismatu či rodinného původu. Často jsou proto vnímáni jako legitimní zástupci své komunity. Je obvyklé, že klanoví náčelníci kontrolují určité teritorium, často také mají k dispozici určitou vojenskou sílu, složenou z příslušníků dané komunity, a to pro obranné účely i pro případné potlačení rivalů. Klanové náčelníky nalezneme typicky v subsaharské Africe či ve Střední Asii (Schneckener, 2009: 10-11).

2.1.4 Váleční náčelníci

Váleční náčelníci, pro které se také používá anglický termín *warlordi*, jsou vládci na místní úrovni. Podobně jako kmenoví náčelníci obvykle kontrolují nějaké území, na rozdíl od nich však nebývají vnímáni jako legitimní zástupci komunity. Pojem *warlord* se původně užíval v souvislosti s válečnými náčelníky v Číně ve 20. a 30. letech 20. století. V dnešní době mohou získat moc například v důsledku občanských válek - obvykle totiž profitují v situaci, kdy se zhroutí tradiční mocenské struktury. Udržení své pozice si obvykle zajišťují prostřednictvím soukromé armády, kterou přímo najímají i platí. Jejich moc často roste v průběhu ozbrojeného konfliktu, zejména v jeho závěrečné fázi, a mohou též mít vliv na uspořádání daného území po ukončení konfliktu. Příkladem tohoto typu ozbrojeného aktéra může být Charles Taylor, který se po skončení občanské války v Libérii stal liberijským prezidentem, či Laurent-Desiré Kabila, jenž se roku 1997 stal prezidentem Konga (Schneckener, 2009: 11).

2.1.5 Teroristé

Pojem *teroristé* označuje jednotlivce či skupiny, které používají násilí jako komunikační prostředek k vyvolání strachu a paniky. Za tímto účelem využívají například únosy rukojmích, sebevražedné útoky či útoky výbušninami, jejichž cílem mohou být jak vládní či armádní objekty, tak veřejná prostranství – obchodní domy, veřejná doprava apod. Konečným cílem strategie teroristů je, kromě oslovení potenciálních sympatizantů, dosažení politických cílů, a to na úrovni národní, tj.

například změna politického režimu, či mezinárodní – např. změna mocenského uspořádání regionu. Teroristická hnutí bývají často organizována na základě malých skupin či „buněk“, případně mohou tvořit rozsáhlé volně propojené transnacionální sítě. Známymi příklady teroristických skupin jsou mj. Frakce Rudé armády, ETA či IRA.

2.1.6 Kriminálníci

Na rozdíl od předchozí skupiny je hlavním cílem kriminálníků materiální zisk. Za tímto účelem se systematicky zapojují do ilegálních činností, jako jsou pašování, krádeže, vydírání, pirátství, obchod s bílým masem atd., případně mohou též kvůli zajištění svých zájmů usilovat o politickou moc (Schneckener, 2009: 12). Podoby kriminálních organizací zahrnují gangy, syndikáty, mafiánské struktury nebo transnacionální hnutí. Kriminálníci obvykle přímo nebojují proti státu, spíše podřívají legitimní autority za využití korupčních technik, vydírání, zastrašování, případně i vražd. Násilí obvykle uplatňují selektivně, přesto však může přerůst v rozsáhlý ozbrojený konflikt – příkladem mohou být války drogových kartelů v Latinské Americe (Schneckener, 2009: 12).

2.1.7 Žoldnéři a soukromé bezpečnostní a vojenské společnosti

Termín *žoldněř* označuje dobrovolnou placenou vojenskou sílu. Žoldněřství má dlouhou historickou tradici – nájemné bojovníky používaly například již od 15. století italské městské státy, žoldnéři bojovali v třicetileté válce. Žoldnéři se mohli stát např. demobilizovaní vojáci, či bývalí příslušníci rebelských organizací, kteří se pro své schopnosti nechávali najímat třetími stranami – např. státy či válečnými náčelníky. Jejich služby byly proto využívány mj. v občanských válkách, kde mohli námezdní vojáci bojovat za všechny strany konfliktu. V současnosti převzaly roli žoldněřů do jisté míry soukromé bezpečnostní či vojenské společnosti, které kromě přímé bojové podpory mohou rovněž poskytovat vojenské poradce či logistickou podporu. Známym příkladem tohoto typu nestátního ozbrojeného aktéra je společnost Executive Outcomes (Schneckener, 2009: 13).

² V angličtině jsou používány termíny *clan chiefs* nebo *Big Men*.

2.1.8 Narušitelé

Termínem *narušitelé*³ označuje Schneckener demobilizované nebo rozprášené bývalé bojovníky, kteří se účastní např. krádeží, plenění či terorizování civilistů, a to v průběhu ozbrojeného konfliktu či v jeho závěrečné fázi. Stejně jako např. váleční náčelníci totiž tito jednotlivci profitují z rozpadu státních struktur. Narušitelé jsou poměrně málo organizovaní, zato však velmi mobilní. V některých případech mohou být též využiti pravidelnou armádou či politickými frakcemi k plnění úkolů, s nimiž tito nechtějí být přímo spojováni – např. etnické čistky či perzekuce politických protivníků (Schneckener, 2009: 14).

Následující podkapitoly se věnují teoretickým přístupům k vládnutí NOS jednotlivých autorů.

2.2 Arjona – válečný sociální řád

Ana Arjona spojuje výzkum vládnutí NOS, vztahů ozbrojenců s civilisty a též problematiky vzniku institucí v období probíhajícího konfliktu, zejména občanské války. Arjona zdůrazňuje, že pravděpodobnost vzniku takových institucí je relativně vysoká – důvodem je jednak oslabení či zničení doposud existujících státních institucí, což vytváří prostor pro vznik nových, přinejmenším neformálních institucí – příkladem může být vznik černého trhu v případě kolapsu místní ekonomiky (Arjona, 2014: 1361). Vytváření institucí je navíc výhodné i pro samotné ozbrojené skupiny – jednak k dosažení svých cílů obvykle potřebují vytvořit funkční systém získávání zdrojů, jednak usměrňování společenských interakcí, a tedy vytváření jistého řádu, usnadňuje monitorování populace a zvyšuje šanci na dobrovolnou spolupráci civilního obyvatelstva s ozbrojenou skupinou. Takový postup navíc umožňuje ozbrojené skupině formovat ekonomické, politické i sociální záležitosti do podoby, která je pro NOS výhodná (Arjona, 2014: 1362).

Arjona dále představuje koncept válečného sociálního řádu.⁴ *Řád* definuje jako existenci předvídatelnosti, což v praxi znamená, že „lidé mají určitá očekávání ohledně toho, co se může stát“ (Arjona, 2014: 1374). *Válečný společenský řád* je pak „soubor

³ V anglickém originále je používán termín *marauders*.

pravidel, která určují mezilidskou interakci v dané komunitě během války, což umožňuje existenci předvídatelnosti“ (Arjona, 2014: 1374).

Arjona následně vytváří typologii válečného sociálního řádu založenou na dvou dimenzích – existenci společenské smlouvy mezi NOS a civilisty a míře zasahování NOS do civilních záležitostí. Tato typologie je zobrazena v následující tabulce.⁵

Table 2. A Typology of Wartime Social Orders.

	Scope of armed groups' intervention in civilian affairs	
	Narrow	Broad
Social contract between armed group and local population	Yes No	Aliocracy Rebelocracy Disorder

Existenci společenské smlouvy definuje Arjona jako situaci, kdy obě strany, tedy NOS i civilisté, dodržují určená pravidla chování (Arjona, 2014: 1374). Pokud tato pravidla chybí, nebo nejsou jednou ze stran dodržována, vzniká *chaos*⁶. Situace, kdy NOS plně kontroluje civilní populaci, tedy z tohoto pohledu není dostačující pro vznik řádu, pokud se při tom nerespektuje daná pravidla.

V případě existence společenské smlouvy je druhou zkoumanou dimenzí míra zasahování NOS do civilních záležitostí. Pokud tyto zásahy přesahují základní úkony, kterými jsou podle Arjony zajištění bezpečnosti a systém zdanění, je tato situace označena jako *rebelokracie* (Arjona, 2014: 1351). V takovém případě zasahuje NOS např. do politických či sociálních vztahů. Rebelokracie však nemusí být nutně vykonávána přímo příslušníky dané NOS, kteří jsou trvale přítomni na daném území. Vládnutí může probíhat též nepřímo, například skrze členy sympatizující milice, kteří v dané komunitě žijí, nebo prostřednictvím přetrvávajících lokálních struktur – například politické strany, která s ozbrojenou skupinou vykonávající vládu spolupracuje (Arjona 2014, 1395) - rebelokracie tudíž nutně neznamená, že je NOS jedinou autoritou přítomnou na daném území. Společenský řád, který vzniká, když NOS naopak do civilních nezasahuje více

⁴ V anglickém originále jde o termín *wartime social order*.

⁵ Zdroj tabulky: Arjona, 2014: 1375.

⁶ V originále je tento stav označen termínem *disorder*.

než v minimální míře definované výše, označuje Arjona jako *aliokracii*.⁷ V takovém případě se podle Arjony ozbrojená skupina neangažuje více, než je třeba k zachování jejího monopolu na násilí (Arjona, 2014: 1395).

Civilní populace nicméně není vydána na pospas rozhodnutí NOS ohledně toho, jaké zřízení na daném území vznikne. Arjona argumentuje, že NOS preferují rebelokracie, pokud ovládají určité území a sledují dlouhodobé cíle. Pokud však hrozí vysoká pravděpodobnost, že civilisté na obsazeném území vytvoří kolektivní odpor, omezí se NOS na aliokracii ve snaze zachovat si alespoň teritoriální kontrolu. Podle Arjony schopnost kolektivního odporu civilní populace závisí na efektivitě a legitimitě lokálních institucí, které na daném území fungovaly již před příchodem NOS, zejména to platí v případě institucí sloužících k řešení sporů. (Arjona 2016: 101). Civilisté, kteří se spoléhají na již existující kvalitní instituce, budou pravděpodobně vzdorovat zavedení jiných institucí pod taktovkou NOS. Kvalita dosavadních institucí navíc zvyšuje míru důvěry, vzájemnosti a soudržnosti, kterou civilisté pociťují vůči sobě navzájem a tím zvyšuje také schopnost účinného kolektivního odporu vůči NOS. (Arjona, 2016: 101).

2.3 Kalyvas – milice a výbory

Stathis Kalyvas se ve své rozsáhlé studii zaměřuje především na koncept násilí v občanské válce, jeho výzkum však přináší i jisté poznatky ohledně interakcí mezi NOS a civilním obyvatelstvem. Poukazuje například na skutečnost, že zatímco aktivní účast v ozbrojeném konfliktu se týká pouze malé části populace (Kalyvas, 2006: 103), podpora ze strany civilní populace je často považována za klíčový aspekt úspěchu či neúspěchu konkrétní NOS. Političtí aktéři vyhledávají podle Kalyvase „aktivní spolupráci malého počtu zanícených podporovatelů a pasivní, ale výhradní podporu široké populace, usilují také o zamezení spolupráce civilistů s jejich rivaly“ (Kalyvas, 2006: 104). Kasfir též upozorňuje, že podporu civilní populace lze konceptualizovat z hlediska postoje, preferencí či loajality, nebo z hlediska chování a jednání. Přestože civilní podpora NOS je často konceptualizována právě z hlediska postoje, tuto veličinu není možné objektivně pozorovat, a tudíž musí být při výzkumu zpětně odvozována,

⁷ V originále *aliocracy*, tento termín je odvozen z latinského slova *alio*, které znamená *jiný* či *jinam*, volný překlad by tedy mohl znít „vláda ostatních.“

například na základě osobních výpovědí či sledování jednání aktérů. Takový postup ale může snadno vyústit ve zkreslení získaných poznatků (Kalyvas, 2005: 92).

Z hlediska institucionálního prostředí, v němž se tyto interakce mezi NOS a civilním obyvatelstvem odehrávají, rozlišuje Kalyvas dvě základní uspořádání - *milice* a *výbory*.⁸ Milice jsou v jeho pojetí primárně politickými institucemi, které vznikají a operují na lokální úrovni. (Kalyvas, 2016: 107). Vzhledem k tomu, že jsou ozbrojené a tudíž představují pro ozbrojené skupiny jistou hrozbu, mohou se stát terčem jejich útoku (Kalyvas, 2006: 109). Stejně jako milice vznikají i výbory na především lokální úrovni, primární činností výborů však spočívá v monitorování situace a poskytování informací ozbrojeným aktérům, výměnou za mocenské postavení v jejich komunitě (Kalyvas, 2006: 110).

2.4 Kasfir – participace civilistů a budování civilní správy

Nelson Kasfir zkoumá dvě dimenze vládnutí NOS – podporu dobrovolné účasti civilní populace na vládnutí a budování civilní správy na územích, která ovládají (Kasfir, 2005: 292). Ve své analýze ugandské Armády národního odporu (ANO) rozlišuje mezi dobrovolnou a vynucenou participací obyvatelstva, přičemž vynucená participace zahrnuje například nucené dodávání zásob či poskytování informací (Kasfir, 2005: 273). ANO je příkladem NOS, která dobrovolnou participaci podporovala - na území, které ovládala, zavedla například demokratické volby, na jejichž základě byli voleni oficiální představitelé vesnic.

Kasfirova základní teze, o níž se při studiu participace civilního obyvatelstva opírá, zní, že podobné případy, kdy NOS podněcují civilisty k dobrovolné účasti na vládnutí, jsou v zásadě velmi neobvyklým jevem (Kasfir, 2005: 272). To, zda se NOS rozhodne pro podporu dobrovolné participace civilistů na vládnutí, závisí podle něj mimo jiné na relativní vojenské síle dané skupiny vzhledem k jejím protivníkům, typicky vládním jednotkám. V důsledku spolupráce s NOS budou totiž civilisté pravděpodobně očekávat z její strany dlouhodobou ochranu, zatímco například vojenská doktrína NOS typu guerilly často velí opustit dané území v případě, že skupina čelí útoku vojenské přesily (Kasfir, 2005: 274). Další nebezpečí, které pro NOS dobrovolná participace civilistů skýtá, představuje možnost, že civilisté, kteří participují na

⁸ V anglickém originále jde o termíny *militias* a *committees*.

strukturách vládnutí zavedených touto skupinou, mohou dané struktury využít ve svůj vlastní prospěch (Kasfir 2005: 274). V neposlední řadě záleží podoba vládnutí též na charakteristice konkrétní NOS. Podle Kasfira se snaha o získání podpory civilního obyvatelstva vyskytuje pouze u některých typů NOS – typická je například pro národně osvobozenecká hnutí, zatímco vojenští vůdci o ni obvykle neusilují (Kasfir, 2005: 272).

Na základě srovnání ANO a ugandského království Rwenzuru stanovuje Kasfir 6 hypotéz týkajících se budování civilní správy ze strany NOS. Pravděpodobnost, že NOS přistoupí k této strategii, je podle Kasfira vyšší pokud:

- 1) *Nestátní ozbrojená skupina operuje v obtížně přístupném terénu.* V takovém případě je nižší pravděpodobnost napadení zvenčí a skupina tak může investovat do budování civilní správy. (Kasfir, 2005: 30);
- 2) *Nestátní ozbrojené skupině se podaří zajistit si bezpečnou zónu.* Pak může vytvořit civilní správu, na rozdíl od situace, kdy je nucena operovat v utajení. (Kasfir, 2005: 31);
- 3) *V dané oblasti již dříve existoval určitý stupeň organizace.* Tato skutečnost snižuje náklady na vytvoření nových struktur. (Kasfir, 2005: 33);
- 4) *Nestátní ozbrojená skupina je vysoce závislá na zdrojích, které jsou rozptýlené napříč oblastí, kde operuje, nebo které se nacházejí mimo tuto oblast.* V takovém případě může být pro NOS nezbytné vytvořit propracovanou organizaci za účelem shromáždění daných zdrojů (Kasfir, 2005: 34-35);
- 5) *Konečným cílem nestátní ozbrojené skupiny je secese, tedy odtržení části území již existujícího státu za účelem vytvoření nového nezávislého státu.* Vybudování komplexních struktur v takovém případě slouží jako potvrzení schopnosti spravovat stát v očích vnějších pozorovatelů (Kasfir, 2005: 36-37);
- 6) *Nestátní ozbrojená skupina neočekává, že je schopna vojensky porazit svého protivníka nebo zabránit jeho vniknutí na území nárokované danou NOS (např. v případě boje proti pravidelné armádě).* Stejně jako v předchozím případě může úspěšné vybudování civilní správy sloužit k získání podpory mezinárodní komunity. (Kasfir, 2005: 38).

2.5 Mampilly – efektivita struktur vytvářených NOS

Mampilly se zaměřuje na vysvětlení rozdílných strategií NOS ohledně vládnutí. Za zásadní aspekty, které tyto strategie ovlivňují, považuje vztah státu a společnosti před vypuknutím konfliktu, počáteční preference vůdců NOS během vypuknutí konfliktu, konečný cíl NOS a interakci NOS s místními i mezinárodními sociálními a politickými aktéry (Mampilly, 2011: 3; 15-16). Podobně jako Arjona též poznamenává, že civilisté nejsou pouze pasivními příjemci strategií NOS, ale mohou na vládnutí NOS reagovat různými způsoby – od podpory dané skupiny, přes omezenou účast na jejím vládnutí, soukromé či veřejné protesty, útěk z území ovládaného NOS, až po ozbrojený odpor (Mampilly 2011: 67). Následující okolnosti zvyšují podle Mampillyho pravděpodobnost, že NOS vytvoří efektivní systém vládnutí:

- 1) Území, na němž nestátní ozbrojená skupina operuje, se dříve vyznačovalo vysokou mírou prorůstání státních struktur do společnosti. V takovém případě je též pravděpodobné, že NOS zakomponuje do struktur vybudovaných za účelem vládnutí již existující státní instituce (Mampilly, 2011: 71-72);
- 2) *Konečným cílem nestátní ozbrojené skupiny je secese.* Secesionistická NOS má podle Mampillyho vyšší motivaci k vytvoření efektivního systému vládnutí než skupina, jejímž cílem je získat moc v již existujícím státě. Podíl civilní populace, o jejíž podporu NOS usiluje, je sice v případě secesionistické NOS menší než v případě skupiny usilující například o změnu politického režimu, která teoreticky cílí na populaci jako celek, ale secesionistická skupina má vyšší motivaci cílovou populaci přesvědčit, že je schopna zajistit její prosperitu (Mampilly, 2011: 76);
- 3) *Nestátní ozbrojená skupina má jednotné politické vedení.* Taková skupina vytvoří efektivní systém vládnutí s větší pravděpodobností, než NOS, jejíž vedení je roztržité například z důvodu etnického, náboženského nebo regionálního pnutí (Mampilly, 2011: 79-80);
- 4) *Nestátní ozbrojená skupina přijme strukturu maoistického typu.* Přestože ideologický program NOS považuje Mampilly především za záležitost rétoriky, za aspekty maoistického přístupu, které zvyšují potenciální efektivitu vládnutí, považuje důraz na vnitřní disciplínu, politickou

mobilizaci obyvatelstva a vytvoření rozvinuté struktury civilní správy (Mampilly, 2011: 78);

- 5) *V rámci konfliktu, kterého se daná nestátní ozbrojená skupina účastní, se objevují etapy pozastavení bojů či příměří.* V případě klidu zbraní NOS pravděpodobně přesune ušetřené zdroje do systému civilní správy oproti potřebám vojenského charakteru, jejichž význam v etapě bojů převažuje (Mampilly, 2011: 81-82);
- 6) *Nestátní ozbrojená skupina je schopna zahrnout do systému vládnutí humanitární organizace.* Dokáže-li NOS přimět organizaci, která disponuje zdroji, službami a znalostmi potřebnými k uspokojování potřeb civilistů, aby operovala skrze struktury vládnutí vytvořeny danou NOS, může tím kompenzovat případnou vlastní nízkou schopnost dosáhnout stejného účinku (Mampilly, 2011: 89-90).

2.6 Weinstein – sdílení moci a inkluzivita

Jeremy Weinstein ve svém přístupu k vládnutí NOS navazuje na teorii polyarchie, kterou zformuloval americký politolog Robert Dahl. Teorie polyarchie vychází z kritického rozboru „*madisonské*“ *demokracie* usilující o „kompromis mezi mocí menšiny a mocí většiny, mezi politickou rovností všech dospělých občanů na jedné straně a snahou omezit jejich svrchovanost na straně druhé“ (Dahl, 2006: 4) a populistické demokracie, která též klade důraz na politickou rovnost, nicméně v přímém rozporu s madisonským pojetím zdůrazňuje lidovou svrchovanost (Dahl, 2006: 35-36). Na základě tohoto rozboru rozvíjí Dahl teorii polyarchie, jak označuje své pojetí moderní demokracie, či přesněji přiblížení se k demokratickému ideálu v moderní době (Dahl, 2006: xviii). Dahl stanovuje sedm rysů, či institucí, které polyarchii charakterizují: volení úředníci; svobodné a pravidelně se opakující volby; všeobecné volební právo; právo být volen; svoboda projevu; přístup k alternativním informacím; autonomie sdružování (cit. dle: Říchová, 2006: 162).

Pro posouzení demokratičnosti politických režimů navrhl Dahl jejich klasifikaci, která je založena na dvou kritériích: participaci a opozici. Weinstein Dohlův postup

upravuje pro potřeby zkoumání vládnutí NOS a vytváří analogickou typologii na základě odlišných dvou dimenzí: *sdílení moci a inkluзивitě*⁹ (Weinstein, 2007: 164).

Sdílení moci vyjadřuje, zda a do jaké míry je moc v rámci systému vládnutí sdílena mezi NOS a civilním obyvatelstvem, jinými slovy zda berou příslušníci NOS v úvahu preference a potřeby civilistů. V případě, že je sdílení moci uplatněno, obvykle vzniká systém pojistek, díky němuž mohou civilisté do jisté míry ovlivňovat jednání NOS (Weinstein, 2007: 165). *Inkluзивita* pak odkazuje na podíl populace, který je do systému vládnutí zahrnut, jinými slovy čí preference a potřeby bere NOS v potaz - tj. zda jde o populaci jako celek, nebo pouze její elity a zda jsou náklady i zisky vyplývající ze systému vládnutí rovnoměrně rozloženy v populaci. Význam inkluзивity logicky stoupá v případě, že je moc sdílena (Weinstein, 2007: 166).

Následující tabulka¹⁰ představuje typologii vládnutí NOS na základě výše uvedených proměnných. Jak sdílení moci, tak inkluзивita mohou nabývat jedné ze dvou hodnot. V případě sdílení moci se jedná buď o unilaterální vládnutí NOS, nebo o vládnutí sdílené, kdy je alespoň částí civilní populace umožněno se na vládnutí podílet.

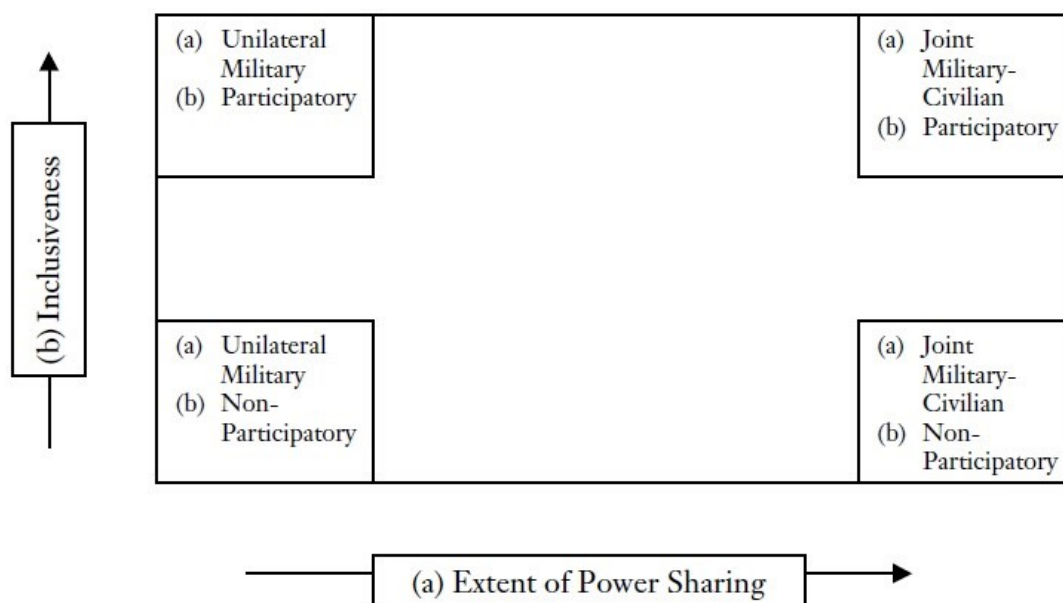

Figure 5.1. Variation in Structures of Civilian Governance

Na základě míry inkluзивity rozlišuje Weinstein participativní vládnutí, do něhož je zahrnuta široká škála skupin obyvatelstva; je-li zahrnuta pouze malá skupina civilních

⁹ V anglickém originále se jedná o termíny *power sharing* a *inclusiveness* (Weinstein, 2007: 164).

¹⁰ Zdroj tabulky: Weinstein, 2009, 166.

elit, pak jde o vládnutí neparticipativní. Kombinací těchto možností vznikají čtyři ideální typy vládnutí NOS, které tvoří paralelu k Dahlovým ideálním typům politických režimů:

- 1) Participační hegemonie (levý horní roh) - vládnutí NOS je unilaterální, ale přihlíží k požadavkům značné části populace;
- 2) Uzavřená hegemonie/autokracie (levý dolní roh) – vládnutí NOS je unilaterální a participace civilní populace je silně omezena;
- 3) Polyarchie/demokracie (pravý horní roh) – existuje sdílení moci mezi NOS a civilisty, do vládnutí je zahrnuta značná část populace;
- 4) Kompetitivní oligarchie (pravý dolní roh) – opět existuje sdílení moci mezi NOS a civilní populací, nicméně podíl na této moci má pouze úzká skupina civilních osob.

V praxi se podle Weinsteina nejčastěji vyskytuje autokracie a polyarchie (Weinstein, 2007: 167).

Instituce vytvářené NOS považuje Weinstein především za prostředek k budování důvěry civilních obyvatel vůči příslušníkům ozbrojené skupiny. Ta je nezbytná pro fungující spolupráci civilistů s NOS, díky níž získává NOS potřebné komodity – potraviny, informace atd. Základem Weinsteinovy argumentace je následující premisa: pokud podřízení jednotlivci věří, že nositel moci (zde NOS) bude jednat pouze ve svém vlastním zájmu (např. praktikovat extrémní zdanění či konfiskaci majetku), jejich motivace k produktivní činnosti je nízká (Weinstein, 2007: 167). Instituce (zde jsou míněny zejména politické) zavádí jistá omezení činnosti NOS a slouží tedy jednak jako pojistky proti zneužití její mocenské pozice, jednak jako forma vyjádření závazku vůči civilistům ze strany NOS. Instituce tedy usnadňují spolupráci mezi NOS a civilním obyvatelstvem, kterou dále posiluje opakovaná interakce NOS s civilisty, při níž obě strany prokáží, že jsou připraveny dostát svým závazkům, případně též existence sdílených názorů a přesvědčení a (Weinstein, 2007: 170).

Ne všechny NOS však vytváří instituce. Weinstein tuto skutečnost vysvětluje na základě rozdělení NOS podle toho, zda byly zformovány na základě počátečního ekonomického nebo sociálního kapitálu.¹¹ Ekonomickým kapitálem se zde rozumí schopnost dosažení ekonomického zisku - např. pokud se NOS formuje v oblasti bohaté

¹¹ V originále *economic endowments* a *social endowments*.

na přírodní suroviny nebo disponuje zahraniční podporou. Sociální kapitál představují sdílená přesvědčení, očekávání a normy, které buď vycházejí z již existujících norem a přesvědčení v rámci určité skupiny obyvatel, nebo jsou v rámci takové skupiny zmobilizovány (Weinstein 2007: 7, 9). Podle typu počátečního kapitálu uplatňují NOS v reakci na konkrétní problémy odlišné strategie. Vrátime-li se k problematice institucí, NOS, jejíž přežití není závislé na civilní populaci, může brát menší ohledy na její potřeby a má tudíž nižší motivaci k vytváření institucí. Obecně vzato jsou tedy NOS zformované na základě ekonomického kapitálu méně motivované vytvářet instituce, potažmo systém vládnutí - toto pravidlo však neplatí vždy, neboť např. příjmy z těžby nerostných surovin mohou vyžadovat pracovní sílu z řad civilistů (Weinstein, 2007: 173). Naopak NOS organizované na základě sociálního kapitálu v rámci svého fungování již uplatňují sdílená přesvědčení či normy, na nichž mohou při budování vztahů s civilním obyvatelstvem stavět (Weinstein, 2007: 170-171). Dalším faktorem ovlivňujícím motivaci NOS k vládnutí je motivace jejich členů – NOS, jejíž příslušníci se k ní připojují především s vidinou krátkodobého zisku, mají menší motivaci pro budování funkční spolupráce s civilisty než NOS, jejíž členové sledují dlouhodobé cíle (Weinstein, 2007: 172).

2.7 Zahar – ekonomické aspekty a typ identifikace

Marie – Joëlle Zahar identifikuje čtyři různé oblasti, které ovlivňují vztahy mezi NOS¹² a civilní populací na území, které ovládá. Jsou jimi *struktura* NOS, povaha jejich *cílů*, typ *ekonomických vztahů* mezi NOS a civilní populací, a míra *identifikace* civilní populace s NOS a naopak.

V případě struktury NOS Zahar rozlišuje, zda je tato vysoce organizovaná po vzoru pravidelné armády, s hierarchickým uspořádáním, či organizovaná pouze volně, s nestabilní členskou základnou nebo nepříliš rozvinutými společnými normami jednání. Zahar argumentuje, že čím stabilnější je struktura NOS, tím pravděpodobněji se mezi jejími členy rozvinou sdílené normy pro zacházení s civilní populací, případně i mechanismy pro jejich prosazování. U strukturované organizace s pevně daným

¹² Zahar používá ve své studii termín *milice*, jehož definice koresponduje s definicí NOS užívanou v této práci. Milice definuje jako „všechny nestátní aktéry, kteří se uchylují k násilí za účelem dosažení svých cílů“ (Zahar, 2001: 45).

systemem velení je též snazší určit, kdo nese odpovědnost za případné porušení těchto norem (Zahar, 2001: 55).

NOS sledují rozmanité cíle – může jít o například zahrnutí skupiny obyvatel, kterou zastupují, do politických procesů v zemi, v níž působí, o změnu politického režimu v dané zemi či o formální odtržení od existujícího státního útvaru. Typ cíle, který daná skupina sleduje, ovlivňuje její přístup k civilní populaci jak přímo, tak nepřímo – zde záleží na tom, jak si NOS přeje být vnímána mezinárodní komunitou. Pokud NOS například usiluje o mezinárodní uznání, její zacházení s civilisty může být diametrálně odlišné od radikální skupiny usilující o státní převrat (Zahar, 2001: 53).

Z ekonomického hlediska rozlišuje Zahar tři druhy vojensko-civilních vztahů: *predátorské*, *parasitické* a *symbiotické*. Predátorský i parazitický typ vztahu je založen na přinejmenším částečném zastrahování civilní populace, symbiotický pak na vzájemné spolupráci. Zatímco v případě predátorských vztahů se jedná o získávání komodit silou (např. krádežemi, pleněním), v případě parazitických vztahů jsou ekonomické zisky NOS „směněny“ za jiné statky, např. za zajištění bezpečnosti civilistů. O symbiotických vztazích lze hovořit v případě, že NOS „ovlivňuje typ ekonomické aktivity či způsob produkce na daném území výměnou za podíl na ekonomickém zisku“ (Zahar, 2001: 48-52). Případným čtvrtým typem je pak situace, kdy má NOS zdroj ekonomických zisků nezávislý na civilní populaci – např. podporu ze zahraničí. V takové situaci je pravděpodobné, že vztahy mezi příslušníky NOS a obyvatelstvem budou výrazně asymetrické – např. v případě, že civilní populace je na NOS ekonomicky závislá, neboť ta jim přináší jinak obtížně dostupnou možnost obživy (Zahar, 2001: 52).

Identifikace NOS s civilní populací, a naopak, souvisí s rozdělením populace na příslušníky *in-group* a *out-group*, přičemž termín *in-group* označuje skupinu, do níž člověk náleží nebo se s ní identifikuje, a *out-group* skupinu, do níž člověk nenáleží¹³ (Petrušek a kol., 1996: 990-991). Toto rozdělení může být založeno na příslušnosti k určitému etniku či klanu, nebo na základě jazykových, náboženských, ekonomických či politických rozdílů. Některé NOS pak mohou například porušovat práva příslušníků *out-group* a naopak poskytovat ochranu příslušníkům *in-group*. Čím větší část populace je podle Zahar vnímána ozbrojenou skupinou jako *in-group*, tím větší je pravděpodobnost, že bude tato NOS brát potřeby a preference civilistů v úvahu (Zahar,

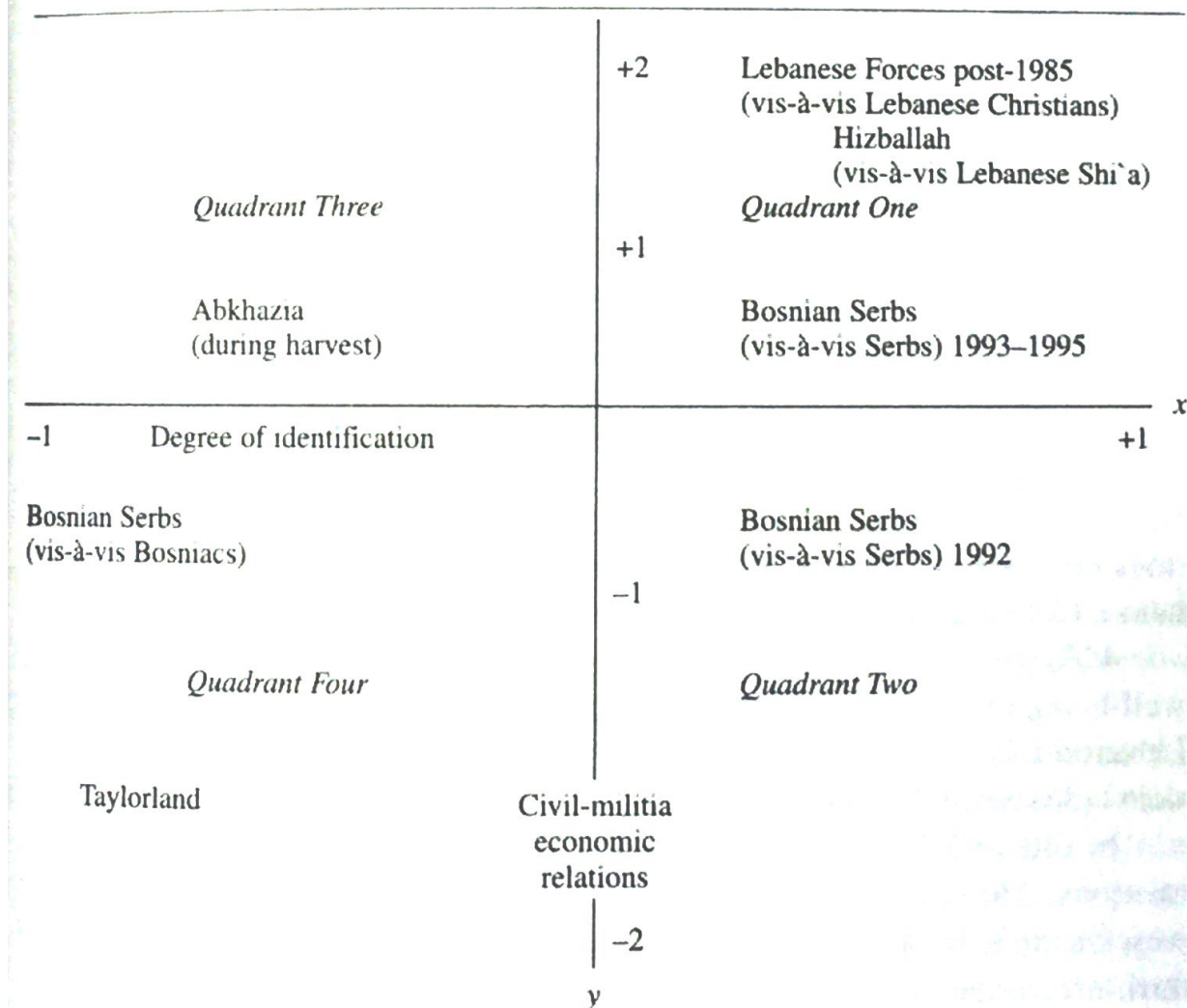
¹³ Pro *in-group* se též používá český výraz *členská* či *vlastní* skupina, pro *out-group* pak skupina *cizí* či *nečlenská* (Petrušek a kol., 1996: 991).

2001: 47). Stejně tak civilisté mohou vnímat příslušníky NOS jako svou in-group nebo out-group.

Na základě typu ekonomické interakce mezi NOS a civilní populací a míry jejich vzájemné identifikace vytváří Zahar typologii vzájemných vztahů NOS s civilisty, která je znázorněna v tabulce níže¹⁴. Osa x představuje míru identifikace NOS s civilní populací, kdy hodnota +1 představuje identifikaci civilní populace jako in-group, zatímco hodnota -1 její identifikaci jako out-group. Na ose y je zobrazen typ ekonomické interakce, kdy hodnota +2 představuje symbiotické vztahy, hodnota +1 parazitické, hodnota -1 predátorské a hodnota -2 situaci, kdy je NOS ekonomicky nezávislá na dané populaci. Do vzniklých čtyř kvadrantů, jsou promítnuty vybrané příklady NOS. Zahar vyvozuje, že pomyslná situace v kvadrantu označeném Q1 je pro civilisty nejpríhodnější, jelikož NOS se zde identifikuje s populací a zároveň pozitivně ovlivňuje ekonomiku daného území. Naopak nejméně příznivá je pro civilní populaci situace v kvadrantu Q4, kde je NOS na civilistech ekonomicky nezávislá a zároveň je vnímá jako out-group (Zahar, 2001: 58-59).

Zahar nicméně zdůrazňuje, že i zde se jedná o ideální typy, zatímco realita bývá

Figure 3.2 Civil-Militia Relations—A Typology

mnohem komplexnější. Vztahy mezi NOS a civilní populací navíc nejsou neměnné, mohou se například proměňovat v čase nebo být ovlivňovány mezinárodním společenstvím (Zahar, 2001: 46, 58).

2.8 Shrnutí teoretických přístupů a stanovení výzkumných hypotéz

Jak je zřejmé z předchozí sekce, výzkum vládnutí nestátních ozbrojených skupin a jejich vztahů s civilním obyvatelstvem má řadu dimenzí a každý z autorů zabývajících se touto problematikou uplatňuje jiný přístup a perspektivu a sleduje různé aspekty. Lze v těchto přístupech nalézt též společné jmenovatele?

Prakticky všichni uvedení autoři shodně upozorňují na skutečnost, že NOS jsou diametrálně odlišné a výstupy z jednotlivých případových studií, případně i komparativních studií s malým počtem případů, jsou tedy pouze obtížně zobecnitelné, pokud vůbec. Řada z nich proto na základě studia konkrétních NOS vyvozuje hypotézy, které pak nabízí jako východisko pro případné další komparativní studie (např. Mampilly, Arjona). Většina autorů též varuje, že vztahy mezi NOS a civilním obyvatelstvem jsou velmi komplexní, ovlivňuje je řada aspektů, mohou do nich vstupovat další státní, nestátní či transnacionální aktéři a v neposlední řadě se proměňují v čase (např. Arjona, Zahar). Upozorňují též na skutečnost, že civilní obyvatelstvo není pouze pasivním cílem strategie NOS, ale má svou vlastní agendu (např. Kalyvas, Arjona, Zahar). Obecně lze říci, že představené teoretické přístupy si nekonkurují, ale v zásadě se doplňují, neboť často zaměřují na různé aspekty vládnutí NOS (jako je vytváření institucí, použití násilí či participace aktivního obyvatelstva), případně u stejných aspektů nacházejí jiné mechanismy, které je osvětlují (např. Arjonina typologie válečného sociálních řádů vs. Weinsteinova typologie vládnutí NOS), v žádném případě si nečiní nárok na jejich absolutní platnost.

Za teoretické východisko této práce byl zvolen Weinsteinův přístup, který je soudržný, dobře analyticky uchopitelný a kombinuje obě dimenze výzkumné otázky – jak vztah mezi NOS a civilní populací, tak roli, kterou v tomto vztahu hrají instituce. Vzhledem k tomu, že zkoumaná Eritrejská lidová osvobozená fronta je v literatuře považována za jednu z nestátních ozbrojených skupin, jejíž interakce s civilním

obyvatelstvem byly rozsáhlé a která vytvořila extenzivní systém vládnutí, lze v návaznosti na Weinsteinovu teorii formulovat následující výzkumné hypotézy:

- 1) ELOF je skupina zformovaná na základě buď na základě sociálního kapitálu, nebo kapitálu ekonomického ve formě, která však vyžaduje spolupráci civilní populace.
- 2) Příslušníci ELOF se k organizaci připojili za účelem sledování dlouhodobých cílů.
- 3) Instituce vytvořené ELOF přinejmenším částečně sloužily jako pojistky civilnímu obyvatelstvu proti zneužití moci touto skupinou.

3. Eritrejská lidová osvobozenecská fronta

3.1 Historický kontext – přehled historie Eritreje

Eritrea je země nacházející se na pobřeží Rudého moře, která v současnosti čítá téměř šest milionů obyvatel (CIA, 2017). Pro Eritreu je typická etnická a jazyková heterogenita obyvatelstva. Území dnešní Eritreje bylo historicky osídleno rozmanitou směsí devíti etnolingvistických skupin, z nichž každá se v Eritreji usídlila v jiném časovém období. Nejpočetnější z nich jsou v současné době etnika Tigrinya, které činí 55 procent eritrejské populace, a Tigre, které odpovídá 30 procentům (CIA, 2017). Kromě toho byla eritrejská společnost tradičně rozdělena na dvě základní socioekonomická uspořádání – stálé zemědělské osídlení, které převažovalo v hornatých oblastech Eritreje, a nomádský způsob života, který se naopak vyskytoval v nížinách (Bereketeab, 2000: 66). Obyvatelstvo hornatých oblastí je převážně křesťanského vyznání, obyvatelstvo nížin převážně vyznává islám (Pool, 2001: 11-24).

Pobřeží Rudého moře bylo již od poloviny 16. století pod nadvládou Osmanů, od poloviny 19. století pak Egyptanů. Nicméně první, kdo dokázal ovládnout vnitrozemí, byli Italové, jejichž snaha o získání území byla motivována zapojením do soupeření koloniálních mocností o Afriku (Bereketeab, 2000: 20). Roku 1889 byla uzavřena Wichalská smlouva mezi Itálií a Habeší, jíž byl formálně potvrzen nárok Itálie na území dnešní Eritreje. Roku 1890 byla Eritrea oficiálně prohlášena italskou kolonií.¹⁵ Její hranice s Etiopií však zůstávaly po celou první polovinu 20. století předmětem sporů (Záhořík, 2010: 245).

Po porážce Itálie v druhé světové válce přešla správa jejích afrických kolonií na britské impérium a Eritrea tak byla od roku 1941 přechodně spravována Britskou vojenskou administrativou (BVA). Toto uspořádání mělo trvat do doby, než bude mezinárodní komunitou rozhodnuto o dalším osudu Eritreje. Otázka bývalých italských kolonií v Africe (kromě Eritreje se jednalo také o Libyi a italské Somálsko) byla předložena během jednání Spojenců na postupimské konferenci a následně bezvýsledně projednávána na několika setkáních ministrů zahraničních věcí Velké Británie,

¹⁵ Jméno Eritrea vychází z řeckého pojmenování Rudého moře – Sinus Erythraeus. Než připadlo Itálii, bylo toto území nazýváno Medri Bahri, což volně přeloženo znamená Mořská země (Bereketeab, 2000: 84).

Spojených států amerických a Sovětského svazu. Nakonec byla tato záležitost postoupena k řešení nově vzniklé OSN.

OSN ustanovila komisi, která měla situaci Eritreje posoudit. Komise sice nedospěla k jednoznačnému závěru, její členové však navrhli tři možné alternativy: a) území bude přiřčeno k Etiopii; b) bude vytvořena federace Etiopie a Eritreje, v rámci níž bude Eritrea fungovat jako samosprávná jednotka; c) Eritrea se stane poručenským územím OSN po dobu nejvýše deseti let, po jejichž uplynutí získá nezávislost (OSN, 1996: 9). Na základě rozhodnutí Valného shromáždění OSN z roku 1950 byla zvolena kompromisní možnost etiopsko-eritrejské federace.

Na tomto rozhodnutí měl podíl jednak názor některých členů komise, že Eritrea nemá předpoklady stát se životaschopným nezávislým státem z důvodu její chudoby a závislosti na etiopské potravinové produkci (OSN, 1996: 9), jednak americká podpora Etiopie ohledně její „legitimní potřeby dostatečného přístupu k moři“ (OSN, 1950: 20), který byl spojením Etiopie s Eritreou zajištěn. Někteří delegáti však s tímto krokem nesohlasili v obavě, že zabránění vzniku samostatné Eritreje povede k eskalaci napětí v regionu, případně i k vypuknutí válečného konfliktu (Záhořík 2010: 246).

V případě Eritreje tak nebyl uplatněn princip práva národů na sebeurčení, který byl zakotven v Chartě OSN již roku 1945, konkrétně v článku 1, 2. odstavce:

Čl. 1

Cíle Organizace spojených národů jsou tyto:

2. rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru (OSN, 1949),

přestože explicitně spojen s koloniemi byl tento princip spojen až v Deklaraci o poskytnutí nezávislosti koloniálním zemím a národům z roku 1960:

Valné shromáždění,

vědomo si toho, že národy světa vyhlásily v Chartě Organizace spojených národů, že jsou rozhodnuty „prohlásit svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů a žen a národů velikých i malých“ a „podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň ve větší svobodě“, uvědomujíc si nutnost vytvořit podmínky pro stabilitu a blahobyt, pro mírové a přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a sebeurčení všech národů a všeobecné úcty a zachování všech lidských práv a základních svobod pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka a náboženského vyznání, uznávajíc, že všechny závislé národy usilují o svobodu a že mají samy rozhodující úlohu při dosažení své nezávislosti, vědomo si toho, že odpírání svobody těmto národům nebo vytváření překážek na cestě k jejich svobodě zosťruje konflikty, což vážně ohrožuje světový mír,

přihlížejíc k významnému podílu OSN na hnutí za nezávislost v poručenských a nesamostatných územích, uznávajíc, že národy celého světa vřele touží skoncovat se všemi formami kolonialismu, přesvědčeno, že další existence kolonialismu brání rozvoji mezinárodní hospodářské spolupráce, brzdí sociální, kulturní a hospodářský rozvoj závislých národů a podkopává ideál OSN, který tkví ve všeobecném míru, potvrzujíc, bez újmy na jakýchkoli závazcích vyplývajících z mezinárodní hospodářské spolupráce založené na zásadě vzájemných výhod a norem mezinárodního práva, že národy mohou ve svém vlastním zájmu svobodně disponovat svým přírodním bohatstvím a zdroji, soudíc, že proces osvobození nelze ani zastavit, ani zvrátit a že v zájmu odvrácení vážných krizí musí být skoncováno s kolonialismem a s ním spojenou jakoukoli segregací a diskriminací, vítajíc skutečnost, že za poslední léta dosáhl svobody a nezávislosti velký počet závislých území, a uznávajíc, že v těch územích, která ještě nezískala nezávislost, sílí stále tendence ke svobodě, přesvědčeno, že všechny národy mají nezadatelné právo na úplnou svobodu, uplatnění své svrchovanosti a na územní celistvost svého národního území, Slavnostně vyhláší nutnost neprodleně a bezvýhradně skoncovat s kolonialismem ve všech jeho formách a projevech, a proto vyhláší, že :

1. podrobení národů zahraničnímu jhu a nadvládě a zahraničnímu vykořisťování znamená popírání základních lidských práv, odporuje Chartě OSN a brání rozvoji spolupráce a nastolení míru na celém světě;
2. všechny národy mají právo na sebeurčení; vyhláší podle tohoto práva svobodně svůj politický status a uskutečňují podle něho svůj hospodářský, sociální a kulturní rozvoj;
3. nedostatečné politické, hospodářské a sociální přípravy nebo přípravy v oblasti vzdělání nikdy nesmí být využito jako záminky k průtahům při poskytování nezávislosti;
4. jakékoli ozbrojené akce nebo represivní opatření jakéhokoli rázu namířené proti závislým národům musí být zastaveny, aby jim tak byla poskytnuta možnost uplatnit v podmínkách míru a svobody právo na úplnou nezávislost; musí být při tom respektována územní celistvost jejich národního území;
5. v poručenských a nesamosprávných územích, jakož i ve všech ostatních územích, jakož i ve všech ostatních územích, která doposud nedosáhla nezávislosti, musí být neprodleně podniknuta opatření k tomu, aby veškerá moc byla postoupena národům těchto území v souladu s jejich svobodně projevenou vůlí a přáním, bez jakýchkoli podmínek nebo výhrad a bez ohledu na rasu, náboženské vyznání nebo barvu pleti, aby jim tak bylo umožněno požívat plné nezávislosti a svobody;
6. jakýkoli pokus částečně nebo úplně narušit národní jednotu a územní celistvost země je neslučitelný s cíli a zásadami Charty OSN;
7. všechny státy musí přísně a neochvějně zachovávat ustanovení charty Organizace spojených národů, Všeobecné deklarace lidských práv a této deklarace na základě rovnoprávnosti, nevměšování do vnitřních záležitostí všech států a respektování svrchovaných práv všech národů a územní celistvosti států. (UN, 1960)

Z pohledu Eritrejců se jednalo o zklamání, neboť považovali Eritreu za stát, který vznikl na základě kolonialismu, a rozhodnutí OSN o vytvoření federace pokládali za narušení dekolonizačního procesu (Bereketeab, 2000: 12). Naopak Etiopie považovala Eritreu za původně etiopské území, které bylo od Etiopie násilně odtrženo italskými kolonizátory (Bekeketeab, 2000: 13).

Roku 1952 byla Eritrea přičleněna k Etiopii jakožto autonomní jednotka. Na základě rezoluce OSN 390A(V) si měla Eritrea v nově vzniklé etiopsko-eritrejské

federaci uchovat legislativní, exekutivní i judiciální moc ve vnitřních záležitostech, zatímco v působnosti federativní vlády měla být zahraniční politika, obrana, měnová a finanční politika, obchod a komunikace, včetně správy přístavů (OSN, 1950: 20). Eritrea si měla uchovat vlastní vlajku a hymnu (Záhořík, 2010: 246), za podpory OSN byla též vypracována eritrejská ústava. Etiopsko-eritrejská federace měla fungovat na základě demokratických principů zahrnujících např. rovnost před zákonem, svobodu projevu, právo na vzdělání či právo na shromažďování (OSN, 1950: 21); příslušná rezoluce OSN však neobsahovala konkrétní mechanismy pro implementaci, uplatňování a kontrolu těchto principů, což je vnímáno jako jeden z důvodů pozdějšího selhání federálního systému (Bereketeab, 2000: 11).

V letech 1952-1962 postupně docházelo „k masové etiopianizaci eritrejské vlády“ (Záhořík, 2010: 247). Roku 1962 byla etiopsko-eritrejská autonomie zrušena a Eritrea se formálně stala etiopskou provincií. Tento vývoj byl mimo jiné důsledkem pan-etiopské ideologie, jejímž cílem bylo vytvoření tzv. Velké Etiopie, tj. sjednocení Etiopie s okolními územími považovanými za „kulturně podobná“ (Záhořík, 2010: 246). Na africké půdě byla tato etiopská ideologie podporována jakožto snaha o sjednocení území, které rozdělila evropská koloniální nadvláda (Záhořík, 2010: 246). Zrušením eritrejské autonomie byl položen základ konfliktu, který bývá označován za nejdelší africkou osvobozenou válku (např. Bereketeab, 2000: 9).

Již roku 1958 se z iniciativy eritrejských exulantů v Súdánu zformovalo Eritrejské osvobozené hnutí (EOH), jehož cílem bylo ukončit etiopskou vládu nad Eritrejí, zpočátku s využitím pouze mírových prostředků (Bereketeab, 2000: 183). Roku 1960 pak vznikla Eritrejská osvobozená fronta (EOF), která o rok později vyhlásila začátek ozbrojeného boje za osvobození Eritreje. Skupina však byla poznamenána vnitřními spory, v jejichž důsledku se roku 1970 rozštěpila na čtyři frakce. Tři z těchto frakcí se roku 1973 opět spojily a vytvořily Eritrejskou lidovou osvobozenou frontu (ELOF) pod vedením Isaiase Afwerkiho. Její existence byla formálně vyhlášena na prvním kongresu ELOF roku 1977. O čtyři roky později zahájila ELOF vlastní vojenské operace.

Boj eritrejských osvobozených hnutí proti etiopské nadvládě trval téměř třicet let. Po značnou část této doby těžila Etiopie z velkorysé podpory Spojených států. Tato pomoc měla formu dodávek munice a vojenské techniky (USA například poskytly Etiopii pět letounů typu F-5) či poskytování finančních prostředků – například roku 1976 se jednalo o 22 milionů dolarů, v roce 1979 již o více než 109 milionů dolarů

(Pateman, 1990: 84- 85, 87-88). V únoru 1974 došlo v Etiopii k vojenskému převratu a moci se chopila vojenská junta Derg. Změna etiopského politického režimu zpočátku vedla k utlumení bojů, ještě téhož roku se však rozhořely nanovo.

V průběhu 70. let přijal Derg postupně marxistickou ideologii a roku 1984 byla založena Dělnická strana Etiopie. Tato politická linie přinesla režimu zvýšenou podporu Sovětského svazu. Ten údajně poskytl etiopskému režimu dodávky zbraní a techniky, včetně stíhacích letounů a tanků, v hodnotě 850 milionů až 1 miliardy dolarů (Pateman, 1990: 88). Právě Sovětský svaz také později formoval etiopskou vojenskou doktrínu (Pateman, 1990: 91).

Dlouhodobá rivalita mezi EOF a ELOF vyústila v krvavou občanskou válku, která v zemi zuřila v letech 1972-1974. Po několikaletém příměří vypukla druhá občanská válka, která trvala od dubna 1980 do července 1981, a skončila porážkou EOF. Tento mezník započal období *de facto* vojenskopolitické hegemonie ELOF, která trvala až do konečného vítězství nad etiopskými silami (Bereketeab, 2000: 207-208). Na přelomu 80. a 90. let již patřila Eritejská lidová osvobozenecká armáda (ELOA), ozbrojené křídlo ELOF, mezi 15 největších afrických armád a byla lépe vybavená než některé z nich (Pateman, 1990: 83).

Dne 24. května 1991 dobyla ELOF eritrejské hlavní město Asmaru a o pět dní později ustavila Přechodnou vládu Eritreje. Brutální praktiky Dergu mezitím vedly k vytvoření nepřátel v jeho vlastních řadách a režim se v květnu 1991 zhroutil.

3.2 Vznik Eritrejské lidové osvobozenecké fronty

Jak již bylo zmíněno v předchozí sekci, ELOF vznikla odštěpením od Eritrejské osvobozenecké fronty. EOF vznikla roku 1960 v Káhiře. Její původní členskou základnu lze rozdělit na tři skupiny – politické uprchlíky, eritrejské studenty v Káhiře a eritrejské vojáky v súdánské armádě (Bereketeab, 2000: 185). Původně byla převážně muslimským hnutím, od poloviny 60. let se však k EOF připojoval rostoucí počet rekrutů z horských, převážně křesťanských oblastí. Často se jednalo o vzdělané mladé lidi z městského prostředí, kteří začali kritizovat některé praktiky této NOS, jako krádeň dobytka a konfiskaci potravin (Pateman, 1990: 85). Řada z těchto nově přichozích měla navíc odlišné ideologické zázemí (Connel, 2001: 347). Již tak vnitřně nesoudržná skupina prošla fází přiostrůvání názorových sporů, až se nakonec roku 1970

EOF rozpadla na čtyři skupiny – PLF I, PLF II a Obele a zbylé členy EOF. PLF I, PLF II a Obele se posléze spojily a vytvořily Eritrejskou lidovou osvobozenou stranu.

Pool charakterizuje EPLF jako „politickou organizaci vykazující zjevný stupeň nezávislosti na společnosti současné i minulé“ (Pool, 2001: xv). V rámci ELOF se vysoce cenila důvěra, respekt a solidarita mezi jejími členy (Pool, 2001: Kibreab, 2008: 337). Zajímavostí je, že u vojenských jednotek v rámci ELOA byl uplatňován princip kolektivního rozhodování tří osob, a to vojenského velitele, politického komisaře a zastupujícího velitele – ovšem vyjma účasti v přímém boji, kdy autorita vojenského velitele platila bezvýhradně (Connel, 2001: 354). ELOF se skládala z příslušníků všech eritrejských etnik a náboženství, přestože z náboženského hlediska převažovalo křesťanství (Kibreab, 2008: 357). Navzdory rozmanitosti členské základny ELOF fungovala jako striktně „disciplinovaná politická organizace, jejíž členové sdíleli společný postoj a jednali jako její političtí emisáři během interakcí s civilisty a se svými soupeři“ (Connel, 2001: 354).

Connel (2001) dokazuje existenci utajované skupiny zvané Lidová strana, která údajně po celé období boje za nezávislost ze skrytu řídila ELOF (Connel, 2001: 352). Podle něj zamýšlela již od počátku zformovat ELOF jako soudržnou skupinu, schopnou propagovat společné hodnoty a vytvořit koncept jednotné národní identity, který by společnost přijala za svůj (Connel 2011: 352). Důraz byl kladen na to, aby každý příslušník ELOF svou osobou reprezentoval její ideologii – za tímto účelem procházel každý nový rekrut šestiměsíčním výcvikem, jehož náplní byla mimo jiné interpretace eritrejské historie podle ELOF a marxistická teorie (Connel, 2001: 354).

Právě marxismus-leninismus tvořil ideologický základ, o nějž se ELOF během zhruba prvního desetiletí své existence opírala. Inspirovala se též maoismem – například v promyšlené mobilizaci rolnického obyvatelstva a důrazu na organizovanost, která sloužila zároveň jako prostředek mobilizace a kontroly obyvatelstva (Pool, 2001: 105, 119). ELOF přijala též maoistickou válečnou doktrínu (Weldemichael, 2009: 1241). Po roce 1978 došlo na základě druhého kongresu ELOF k revizi jejího programu. Od té doby byl ideologický rozměr ELOF postupně upozaďován a převládl pragmatický přístup (Pool, 2001: 60). Současně s tímto vývojem probíhala i „eritreanizace“ ELOF, která spočívala v silicím přesvědčení, že za účelem dosažení stanovených cílů nelze spoléhat na nikoho jiného než na samotné Eritrejce. Toto přesvědčení částečně vyplývalo z malého zájmu mezinárodní komunity o etiopsko-eritrejský konflikt

(Bereketeab, 2000: 13). V důsledku tohoto názorového vývoje následně ELOF usilovala o nejvyšší možnou soběstačnost (Connel, 2001: 356).

Hlavním důvodem vzniku ELOF byla tedy názorová a hodnotová nejednotnost EOF, kvůli čemuž se po přechodném období paralelní existence čtyř ozbrojených skupin zformovala názorově unifikovaná ELOF. Nově příchozí rekruti byli pravděpodobně motivováni do značné míry na základě ideologické indoktrinace a sdílených hodnot. Obě tyto skutečnosti poukazují na existenci značného počátečního sociálního kapitálu ELOF.

Naopak její počáteční ekonomický kapitál lze považovat za téměř zanedbatelný – na rozdíl od Etiopie nezískávala ELOF výraznou zahraniční pomoc, přestože dokázala mobilizovat jisté finanční prostředky prostřednictvím komunit eritrejských exulantů v Súdánu, ale i v některých evropských zemích či ve Spojených státech (Pool, 2001: 130). Tyto příjmy pak byly používány například pro financování projektů na podporu vnitřně vysídlených osob, uprchlíků či osob zasažených hladomorem (Pool, 2001: 130). Navzdory nízké dostupnosti finančních prostředků byla ELOF schopna soustavného budování infrastruktury – např. výstavby komunikací (Connel, 2001: 345). To lze částečně osvětlit přístupem ELOF k válečným zajatcům. Ti totiž byli relativně zřídka propouštěni vzhledem k obavám z možnosti zneužití jejich znalosti místních poměrů protivníky. ELOF využívala válečné zajatce jako pracovní sílu například právě pro stavební projekty (Young, 1997: 127-128).

3.3 Cíle Eritrejské lidové osvobozené fronty

Není pochyb o tom, že hlavním cílem ELOF bylo zbavit Eritreu etiopské nadvlády a vytvořit nezávislý eritrejský stát (Pateman, 1990: 82; Pool, 2001: 106). Stejně jako příslušníci ELOF toužila údajně po nezávislosti Eritreje i civilní populace (Kibreab; 2008: 336; Bereketeab, 2000: 11-12). Přestože toto tvrzení autorů s osobními vazbami na danou situaci by mělo být bráno s rezervou, zdá se přinejmenším částečně potvrzené výsledky referenda o nezávislosti, o němž je pojednáváno v sekci kapitole věnované vývoji Eritrey po vyhlášení nezávislosti.

ELOF nicméně sledovala ještě další, komplexnější cíl – usilovala o kompletní společenskou transformaci eritrejské společnosti (Connel, 2001: 354). Pokoušela se „vytvořit demokratický systém založený na většinovém podílu chudých či středně

majetných rolníků“ (Pool, 2001: 112). Jedním z konkrétních záměrů ELOF bylo například zrušit tradiční eritrejskou společenskou jednotku *enda*, která zahrnovala širokou rodinu, a její nahrazení společenskou třídou (Pool, 2001: 109). Za účelem proměny společenského systému pak vytvářela struktury prorůstající do společnosti; ta se následně jejich prostřednictvím stávala podřízenou pravidlům ELOF (Pool, 2001: 105). ELOF také například podporovala usazování tradičně nomádské populace – například poskytováním vzdělání nomádským dětem, nebo nabídkou očkování dobytka (Joireman, 1996: 272).

Oba tyto cíle se přirozeně řadí mezi cíle dlouhodobé. Konflikt s Etiopií byl vleklý, neboť zatímco etiopská armáda měla čtyřnásobně více příslušníků než ELOA, jednotky ELOA byly mobilní a uměly dobře využít moment překvapení (Pateman, 1990: 83). Etiopie se navíc těšila masivní podpoře ze strany svých zahraničních spojenců. Kompletní proměna podstaty společenských vztahů je zdá se úkolem ještě nejistějším a dlouhodobějším, přestože ELOF byla v tomto ohledu úspěšná – například díky využití spících buněk (Pool, 2001: 109).

Z dostupných informací nevyplývá, že by významné množství zájemců o vstup do ELOF bylo motivováno krátkodobým ziskem. Naopak jedním ze způsobů získávání nových členů byla ideologická indoktrinace. „Ideologická výchova“ která byla povinná pro všechny členy ELOF, se totiž týkala i civilního obyvatelstva, probíhala například na úrovni vojenských jednotek či celých vesnic (Connel, 2001: 354). Navíc byla vysoce strukturovaná – proškolení příslušníci ELOF měli k dispozici manuály, jimiž se jednotlivá setkání měla řídit. Témata, která se v rámci těchto setkání probírala, zahrnovala například analýzu kulturního a třídního složení Eritreje, revoluční taktiku, identifikaci přátel Eritreje, mezi které ELOF řadila např. pracující a utlačovaný lid či socialistické státy, a analogicky též identifikaci nepřátel Eritreje – v terminologii ELOF mj. etiopský kolonialismus, imperialismus, sionismus (Connel, 2001: 354). Tato síť tedy fungovala jako prostředek ideologické a sociální kontroly a též jako způsob oslovení potenciálních rekrutů (Pool, 2001: 105).

Je třeba také vzít v úvahu, že zatímco někteří autoři uvádějí, že členství v ELOF bylo založeno výlučně na dobrovolné bázi (např. Pateman, 1990: 83), jiní upozorňují na skutečnost, že ELOF příležitostně uplatňovala též nucené náborové akce, především ve venkovském prostředí. Byly zaznamenány případy, kdy jednotky ELOF obklíčily zvolenou vesnici, a vybrané osoby odvedly za účelem jejich vojenského výcviku (Young, 1997: 127). Situace se obrátila v 70. letech. Tehdy v důsledku byl příliv nových

rekрутů natolik silný, že ho ELOF nedokázala vstřebat a část zájemců musela odmítat (Weldemichael, 2009: 1238, Kibreab, 2008: 345-346).

3.4 Sdílení moci

V souvislosti se svými ideologickými východisky usilovala ELOF o odstranění tradičního systému veřejné správy, v němž se náčelníci vesnic a společenství stařešinů starali nejen o udržování řádu, ale též o vybírání daní pro etiopskou vládu. Proměnou místních institucí tedy dosáhla ELOF nejen reorganizace společenských vztahů, ale zároveň také oddělila tyto vztahy od etiopského státu (Pool, 2001: 118).

V první fázi byly vytvořeny lidové výbory, které nahrazovaly funkci tradičních vůdců, ve druhé fázi lidová shromáždění, která však operovala pod kontrolou ELOF, od r. 1981 byl pak uplatňován také třetí typ institucí, a to výbory odboje,¹⁶ uplatňované na teritoriích, která ELOF obsadila po porážce EOH (Pool, 2001: 119).

Pool (2001) nabízí detailní rozbor fungování systému lidových shromáždění. Obyvatelstvo bylo rozděleno do následujících vrstev či tříd: rolníci, kteří se dále dělili na bohaté, chudé a středně majetné, ženy a mládež. Tyto skupiny volily na základě proporčního systému své zástupce do lidového shromáždění. Volby se konaly každé tři až čtyři měsíce a obyvatelstvo si tak zvykalo na systém, v němž hodnotí činnost svých představených a v případě nespokojenosti je nahradí jinými (Connel, 2001: 355). Dělení společnosti na třídy používala ELOF zhruba do roku 1982 (Connel, 2001: 357).

Lidové shromáždění se zodpovídalo všeobecnému shromáždění vesnice, které bylo podřízeno Úřadu pro správu populace, jež byl součástí struktur ELOF (Pool, 2001: 119). Lidová shromáždění byla poměrně robustní, v průměrné vesnici mohla mít až 45 členů (Pool, 2001: 119). Na základě tohoto uspořádání došlo k institucionálnímu propojení značné části populace s ELOF. Lidová shromáždění volila výkonné výbory, které se setkávaly dvakrát týdně (Pool, 2001: 120). Výkonný výbor čítal zhruba 10-12 členů, přičemž každý z nich byl zodpovědný za určitý sektor – například bezpečnost nebo starost o hospodářská zvířata (Pool, 2001: 120). Například člen výkonného výboru, který nesl zodpovědnost za sektor bezpečnosti, byl volen z řad příslušníků milice všemi jejími členy a zodpovídal za policii a zpravodajskou činnost, (Pool, 2001: 102).

¹⁶ V anglickém originále jsou označeny termínem *resistance committees*.

Roku 1977 se Eritrejské lidové osvobozené frontě podařilo obsadit řadu měst. Z toho důvodu bylo nově vytvořeno speciální oddělení v rámci Kanceláře pro správu populace, jehož účelem bylo ustanovit lidová shromáždění ve městech. Ta fungovala na základě podobných pravidel jako lidová shromáždění v zemědělských oblastech.

Při vytváření systému městských shromáždění se ELOF inspirovala členěním území do zón, které uplatňovala Etiopie pro administrativní účely. V každé zóně se konal kongres, který zvolil lidová shromáždění. Zástupce na tento kongres vyslali delegáti všech společenských tříd, jimiž byli v tomto případě dělníci, ženy v domácnosti, mládež a odborní pracovníci, kteří byli dále rozděleni na příslušníky nižší, střední a vyšší třídy a poloprofesionály. Zároveň byli na každý kongres vysláni zástupci rolnictva (Pool, 2001: 120). Lidová shromáždění vzešlá z těchto kongresů volila výkonné výbory, které byly podřízeny ELOF podobným způsobem, jako tomu bylo v případě vesnic (Pool, 2001: 121).

Součástí strategie ELOF bylo též ustavení systému řešení sporů, který sestával ze soudních výborů (Pool, 2001: 122). Došlo-li tedy v rámci vesnice ke sporům, byly tyto řešeny místním soudním výborem, došlo-li ke sporu mezi příslušníkem ELOF a civilistou, projednávalo jej místní zastoupení Kanceláře pro správu populace (Pool, 2001: 120).

Jaká tedy byla míra sdílení moci ELOF s civilní populací? Vezmeme-li v úvahu složení lidových shromáždění, mohli bychom usoudit, že relativně vysoká. Následující podkapitola pojednávající o inkluzivitě obsahuje příklad složení lidového shromáždění v jisté vesnici. Z celkem 50 členů shromáždění byli čtyři zástupci funkcionáři ELOF a devět zástupců příslušníky milice. Chybí však detailní popis rozhodovacího procesu i vzhled do praktického fungování systému. ELOF koneckonců hojně využívala taktiku spících buněk (Pool, 2001: 110), jejichž případné využití je jen obtížně zjištělné. Nezapomínejme též na roli Úřadu pro správu populace, kterému se místní orgány v důsledku zodpovídaly. Koneckonců, cílem ELOF bylo vytvořit „relativně autonomní funkční lidové instituce a správu,“ které by ale zároveň sloužily jako nástroj kontroly civilní populace. (Pool, 2001: 118). Tuto verzi podporuje i Kibreab, když tvrdí, že pokud výše postavení příslušníci ELOF nebo EPOF vznesli požadavek, byl souhlas obyvatel vesnice „pouhou formalitou“ (Kibreab, 2008: 373).

Sdílení moci z Weinsteinova pohledu znamená, že ozbrojená skupina bere v úvahu potřeby a preference civilistů. Nakolik však byla tato podmínka naplněna

v praxi, je velmi obtížné posoudit. S ohledem na rozsáhlé spektrum sociálních služeb a pomocných aktivit, které ELOF iniciovala či poskytovala, lze usoudit, že míra vnímání potřeb civilní populace byla přesto relativně vysoká. Nezapomínejme však ani na silnou preferenci kontroly populace ze strany ELOF.

3.5 Inkluzivita

Na úvod části věnované posouzení míry inkluzivity institucí vytvořených ELOF uveďme příklad eritrejské vesnice Zagir. Zdejší volené lidové shromáždění utvořené roku 1977 sestávalo z 22 rolníků, z nichž 20 patřilo do kategorie chudých či středně majetných, dále ze 7 žen, 8 zástupců mládeže, 4 funkcionářů ELOF a 9 příslušníků milice. Podobný systém byl implementován i v dalších vesnicích v horských oblastech (Pool, 2001: 112). Jak velký podíl populace toto shromáždění zastupovalo? Chudí a středně majetní rolníci obecně tvořili v zemědělských oblastech Eritreje poměrně značnou část obyvatelstva. Ve vesnici Azen, která byla obdobného typu jako Zagir, se například jednalo odhadem o 95 procent populace (Pool, 2001: 112).

Srovnajme nyní tento příklad se systémem *baito* – tradičním správním orgánem etnika Tigrinya. *Baito* disponuje zákonodárnou, výkonnou i soudní mocí. Fungoval na základě principu přímé demokracie – setkání se účastnili všichni způsobilí členové vesnice, přičemž za způsobilé nebyly považovány ženy, novousedlíci (plnoprávným obyvatelem vesnice se nově příchozí stal až po čtyřiceti letech) a „mentálně nezpůsobilí“ (Bereketeab, 2012: 11). Systém *baito* rozhodoval vždy jednomyslně – rozhodnutí nebylo možné přijmout, dokud s ním nesouhlasili všichni účastníci, morální imperativ posléze velel se rozhodnutím tohoto orgánu řídit. Dominantní postavení měli v tomto systému starší obyvatelé vesnice (Bereketeab, 2012: 10-11).

Instituce vytvořené ELOF, například lidová shromáždění podrobně představená výše, umožňovala zapojení do rozhodovacího procesu dvěma skupinám znevýhodněným systémem *baito* – ženám a mladým lidem. Za mládež byli z hlediska ELOF považováni muži i ženy ve věku 18-28 let (Pool, 2001: 129). Tato skupina byla tradičně staršími příslušníky komunity diskriminována především ve dvou oblastech: přístupu k půdě a při uzavírání manželství. ELOF se svým programem pozemkové reformy a reformy instituce manželství tedy představovala pro mládež lákavou příležitost – a mládež také tvořila značnou část přílivu nových členů ve druhé polovině 70. let (Pool, 2001: 129).

ELOF obecně uplatňovala princip rovnoprávnosti mužů a žen. Ženy tvořily relativně značný podíl její členské základny – a údajně až 35 procent příslušníků frontových jednotek (Pateman, 1990: 83). V tradiční eritrejské společnosti, jak v dominantně křesťanských, tak i v převážně muslimských oblastech, nebyly ženy zahrnuty do politického procesu, zavádění tohoto nového principu se tedy setkala s odporem konzervativnější část populace (Pool, 1990: 127). ELOF podporovala právo žen na vlastnictví půdy a zavedla patnáctiprocentní kvóty při volbách do lidových shromáždění (Pool, 2001: 127-128). Reálný podíl žen v lidových shromážděních se podle odhadů pohyboval mezi 15 až 30 procenty (Pool 2001: 128). Politika rovnoprávnosti však koncem 80. let vedla i k údajným incidentům násilného náboru žen na územích osídlených muslimskou populací. To vyvolalo značnou nevoli, která poškodila obraz ELOF v dotčených komunitách a posílila podporu ozbrojených islamistických skupin a dalších rivalů ELOF (Kibreab, 2008: 316-317).

Jako další krok posuďme pozemkovou reformu, která byla významnou součástí strategie ELOF. Zejména v horských oblastech, kde panoval nerovný přístup k vlastnictví půdy (diskriminace se v takovém případě týkala většinou chudých bezzemků, žen a svobodných mladých osob), měla úspěšně provedená pozemková reforma potenciál zajistit ELOF širokou podporu rolnické populace (Pool, 2001: 108). Jelikož pozemková reforma byla organizačně poměrně náročná, byla z pohledu vnitřního fungování ELOF rozdělena do sedmi územních celků – zón. Toto rozdělení pak kopírovaly příslušné vnitřní struktury ELOF. Každá odnož měla od vedení ELOF přiděleného zónového vůdce a zónový výbor (Pool, 2001: 106).

Reforma začala roku 1975 – v obecné rovině měly vzniknout velké státní farmy, „feudální pozemkové vztahy“ měly být zrušeny a měl být nastolen systém rovnoměrné distribuce půdy (Pool, 2001: 108-109). Podoba vlastnických vztahů se však diametrálně odlišovala v rámci jednotlivých regionů, proto byla reforma pozemkového vlastnictví v praxi prováděna po jednotlivých vesnicích. ELOF v takovém případě uplatňovala standardizovaný postup. Prvním krokem bylo zajištění dostatečného množství informací k posouzení situace konkrétní vesnice. Následně pak byl z podnětu tajné buňky spolupracující s ELOF ve vesnici založen devítičlenný výbor pro řízení pozemkové reformy. Spolupracovníci ELOF zajišťovali, aby z nových institucí byli vyloučeni dřívější náčelníci a bohatí rolníci (Pool, 2001: 110).

Aby se při provádění pozemkové reformy vyhnuli odporu bohatých vrstev, byla odebírána a přerozdělována pouze půda považovaná za „nespravedlivě získanou“ (Pool 2001: 113). Půda absentérů, tedy vlastníků, kteří ve vesnici nepřebývali, a která byla často obhospodařována právě bohatými příslušníky, byla v rámci reformy přerozdělována mladým manželům. O její vlastnictví se nicméně mohl ucházet i ten, kdo „plnil své nároky a povinnosti,“, tj. například ten, kdo za půdu poskytl finanční příspěvek (Pool, 2001: 113). Na tomto místě je však třeba opět zdůraznit fakt, že v konkrétních případech se postup ELOF mohl od této šablony odlišovat.

Společným rysem institucí, které Eritrejská lidová osvobozenecá fronta zaváděla, tj. orgánů místní správy či vlastnických práv ve vztahu k půdě, je snaha o jejich nastavení podle rovnostářských pravidel (Connel, 2001: 355). Vzhledem k tomu, že lidová shromáždění reprezentovala, přinejmenším formálně, rozsáhlou část populace a pozemková reforma přinášela nevýhody jen úzké vrstvě populace, je míra inkluзивity v tomto případě vysoká.

3.6 Instituce jako pojistky

Z předcházejících rozborů vyplývá, že ELOF na území, na němž operovala, vytvořila či restrukturalizovala širokou škálu institucí – na základě jejího působení došlo k přeměně fundamentálních mocenských vztahů v rámci eritrejských vesnic a měst, změně systému pozemkového vlastnictví, nové podoby doznal systém urovnávání sporů, dokonce i manželství (Pool, 2001: 101-31; Young, 1997: 172-96).

ELOF též poskytovala sociální služby – například vzdělávací programy a pomoc osobám v nouzi. V první polovině 80 let zavedla program veřejné zdravotní péče - vytvořila vzdělávací program pro tradiční vesnické ošetřovatele a porodní báby, které následně propojila do sítě preventivní i akutní péče. (Connel 2001: 346). Dále podporovala komunitní spolupráci - v hustě osídlených zemědělských oblastech organizovala například týmy vzájemné pomoci mezi chudými zemědělci za účelem efektivity nákladů a objemu produkce, podporovala masové organizace, které se věnovaly pěstování zeleniny a chování drůbeže, spotřebitelskou spolupráci, poskytovala asistenci ohledně půjček, z nichž si jednotlivé vesnice byly schopné financovat výstavbu infrastruktury, usilovala též o zvýšení gramotnosti dospělé populace (Connel, 2001: 355-357). ELOF taktéž usilovala o potlačení sociálně patologických jevů – například

v jednom z dobytých měst zakázala prostituci. Řada těchto aktivit byla sice iniciována za strany ELOF, následně však byly za jejich řízení zodpovědné nově zřízené výbory a spolky (Connel 2001: 355).

Weinstein argumentuje, že hlavním důvodem vzniku institucí je budování důvěry mezi ozbrojenou skupinou a civilní populací a slouží jako pojistky proti zneužití moci. Posuďme nyní platnost této teze v případě EPOL.

Co se týče politických institucí, na které tento argument cílí především, mnoho takových pojistek nenalezneme. Nově zavedené struktury sice ELOF umožnily poměrně efektivní kontrolu populace, naopak to však nefungovalo. Například jak bylo uvedeno výše, řešení soudních sporů mezi ozbrojenci a civilisty bylo v kompetenci Kanceláře pro správu populace, jež byla založena v rámci organizační struktury ELOF.

Přesto však civilní populace určitou schopnost k ovlivnění ozbrojených skupin měla. Zajímavý případ se odehrál v rámci soupeření ELOF a EOF, kdy tyto znesvářené organizace přiměl k uzavření příměří „tlak místních obyvatel“ (Pateman, 1990: 86-87; Kibreab, 2008: 347). Roku 1976 byl ustaven Národní usmiřovací výbor, který se skládal ze zástupců šesti eritrejských provincií, s cílem přimět obě strany k uzavření příměří – a v tomto nelehkém úkolu uspěl (Kibreab, 2008: 350).

3.7 Shrnutí poznatků

Ověřme nyní platnost výzkumných hypotéz, zformulovaných v závěru druhé kapitoly:

- 1) ELOF je skupina zformovaná buď na základě sociálního kapitálu, nebo kapitálu ekonomického ve formě, která však vyžaduje spolupráci civilní populace.

První hypotéza byla na základě analýzy potvrzena. ELOF vznikla odloučením od EOF a následně názorovou konsolidací vzniklých frakcí do jedné unifikované skupiny na základě sdílených hodnot. Členskou základnu skupiny, jinak z etnického i náboženského hlediska velmi rozmanitou, spojovalo především ideologické pozadí. Nábor nových členů na základě sdílení příslušných hodnot, vycházejících z marxismu-leninismu, byl cílenou strategií ELOF, prováděnou prostřednictvím vzdělávacího

programu pro obyvatelstvo. Naopak je nepravděpodobné, že by významnější roli při formování hnutí sehrál ekonomický kapitál, s ohledem na relativně nízkou úroveň dostupných finančních prostředků.

- 2) Příslušníci ELOF se k organizaci připojili za účelem sledování dlouhodobých cílů.

Také tato hypotéza je na základě empirické části potvrzena. Základními cíli ELOF bylo jednak osamostatnění eritrejského území, jednak provést transformaci společenského řádu.

- 3) Instituce vytvořené ELOF přinejmenším částečně sloužily jako pojistky civilnímu obyvatelstvu proti zneužití moci touto skupinou.

Empirické důkazy neposkytují dostatek dokladů pro tezi, že primární motivací k vytvoření institucí byla nutnost získat si důvěru obyvatelstva prostřednictvím aplikování pojistek. Zkoumané instituce takové pojistky z formálního hlediska neposkytují – orgány místní správy se například v konečném důsledku zodpovídaly organizacím, které byly součástí ELOF. Příklad ELOF tedy ukazuje spíše na obrácenou dynamiku – a sice že ELOF vytvářela instituce, aby získala co největší možnou kontrolu nad životem populace. Přesto však obyvatelé daného území dokázali přimět ELOF aby uzavřela příměří s rivalskou organizací EOF, když vyvinuli dostatečný tlak.

Posuďme nyní typ vládnutí, který ELOF uplatňovala. V příslušných sekcích byly vyvozeny závěry ohledně stupně sdílení moci a inkuzivity. Míra inkuzivity je zde považována za vysokou, neboť nově zavedené instituce poškozovaly relativně úzkou skupinu obyvatel – bohatou zemědělskou vrstvu a příslušníky dřívější elity. Míra sdílení moci je též považována za relativně vysokou, ale spíše z hlediska reaktivity ELOF na potřeby civilního obyvatelstva a následné poskytování sociálních služeb a podpůrných programů. Je totiž sporné, zda měli civilisté skutečnou možnost svoji realitu zásadním způsobem ovlivnit.

Připomeneme-li si Weinsteinovu typologii vládnutí nestátních ozbrojených skupin a promítneme do ní tato zjištění, zjistíme, že systém vládnutí Eritrejské lidové

osvobozené fronty spadá to typu polyarchie. Pokud bychom však zpochybnili míru sdílení moci, pak by se ELOF na ose posunula směrem k participační hegemonii.

3.8 Aplikace doplňkových teoretických přístupů

Pokusme se nyní na základě poznatků z empirické studie ověřit některé další teoretické přístupy ke zkoumání nestátních ozbrojených skupin:

Nejprve aplikujme na případ Eritrejské lidové osvobozené fronty Kasfirových šest hypotéz ohledně motivace ozbrojených organizací k vytváření institucí. Připomeňme, že následující teze představují podmínky, které zvyšují pravděpodobnost, že nestátní ozbrojená skupina zvolí strategii budování civilní správy:

- 1) *NOS operuje v obtížně přístupném terénu.* V takovém případě je nižší pravděpodobnost napadení zvenčí a skupina tak může investovat do budování civilní správy. (Kasfir, 2005: 30);

Tato teze se na ELOF vztahuje pouze částečně, s ohledem na momentální stadium konfliktu. S postupujícím získáváním území a obsazováním městských oblastí její platnost klesá.

- 2) *NOS se podaří zajistit si bezpečnou zónu.* Pak může vytvořit civilní správu, na rozdíl od situace, kdy je nucena operovat v utajení. (Kasfir, 2005: 31);

Druhá Kasfirova hypotéza v případě eritrejské lidové osvobozené fronty platí. ELOF byla nicméně velmi mobilní schopná se rychle přemisťovat, což jí poskytovalo během konfliktu s Etiopií strategickou výhodu.

- 3) *V dané oblasti již dříve existoval určitý stupeň organizace.* Tato skutečnost snižuje náklady na vytvoření nových struktur. (Kasfir, 2005: 33);

Tato hypotéza v případě Eritrejské lidové fronty rovněž platí. Eritejské území bylo v průběhu historie spravováno různými zahraničními mocnostmi a každá z nich zanechala v zemi jinou stopu (Bereketeab, 2000: 290). Období italského kolonialismu

bylo obdobím teritoriální centralizace etnicky roztržitého území; období britského kolonialismu zahájilo proces tvorby identity eritrejského národa a politického uvědomění, dále přineslo politickou liberalizaci a rozvoj vzdělání (Bereketeab: 290-295).

- 4) *NOS je vysoce závislá na zdrojích, které jsou rozptýlené napříč oblastí, kde operuje, nebo které se nacházejí mimo tuto oblast. V takovém případě může být pro NOS nezbytné vytvořit propracovanou organizaci za účelem shromáždění daných zdrojů* (Kasfir, 2005: 34-35);

Tato hypotéza se zdá být v případě ELOF neopodstatněná. ELOF se těšila vydatné podpoře civilní populace a v dostupné literatuře nebyl nalezen důkaz závislosti této skupiny na konkrétním zdroji.

- 5) *Konečným cílem NOS je secese, tedy odtržení části území již existujícího státu za účelem vytvoření nového nezávislého státu. Vybudování komplexních struktur v takovém případě slouží jako potvrzení schopnosti spravovat stát v očích vnějších pozorovatelů* (Kasfir, 2005: 36-37);

Základní verzi této teze zvolený případ splňuje, nicméně budování rozsáhlé civilní správy ze strany ELOF vycházelo především z jejího ideologického zázemí a snahy o změnu společenského řádu, naopak po fázi eritreanizace se skupina na podporu zvenčí nespolehala.

- 6) *NOS neočekává, že je schopna vojensky porazit svého protivníka nebo zabránit jeho vniknutí na území nárokové danou NOS* (např. v případě boje proti pravidelné armádě). Stejně jako v předchozím případě může úspěšné vybudování civilní správy sloužit k získání podpory mezinárodní komunity. (Kasfir, 2005: 38).

Toto tvrzení případ ELOF nepotvrzuje. ELOF zvítězila nad etiopskou armádou vlastními vojenskými silami.

Dále můžeme na příkladu Eritrejské lidové osvobozené fronty ověřit platnost Mampillyho šesti hypotéz, které zahrnují podmínky, za nichž nestátní ozbrojené skupiny vytvářejí systém vládnutí, který je efektivní:

- 1) *Území, na němž nestátní ozbrojená skupina operuje, se dříve vyznačovalo vysokou mírou prorůstání státních struktur do společnosti. V takovém případě je též pravděpodobné, že NOS zakomponuje do struktur vybudovaných za účelem vládnutí již existující státní instituce (Mampilly, 2011: 71-72);*

Tato teze, či spíše její doplňující část, v případě ELOF neplatí. Přestože jistá míra propojení etiopského státu se společností existovala, ELOF usilovala o vytvoření institucí vlastních.

- 2) *Konečným cílem nestátní ozbrojené skupiny je secese. Secesionistická NOS má podle Mampillyho vyšší motivaci k vytvoření efektivního systému vládnutí než skupina, jejímž cílem je získat moc v již existujícím státě. Podíl civilní populace, o jejíž podporu NOS usiluje, je sice v případě secesionistické NOS menší než v případě skupiny usilující například o změnu politického režimu, která teoreticky cílí na populaci jako celek, ale secesionistická skupina má vyšší motivaci cílovou populaci přesvědčit, že je schopna zajistit její prosperitu (Mampilly, 2011: 76);*

Přestože konečným cílem ELOF skutečně secese byla, ohledně podpory ze strany mezinárodní komunity byla spíše skeptická.

- 3) *Nestátní ozbrojená skupina má jednotné politické vedení. Taková skupina vytvoří efektivní systém vládnutí s větší pravděpodobností, než NOS, jejíž vedení je roztržité například z důvodu etnického, náboženského nebo regionálního pnutí (Mampilly, 2011: 79-80);*

Třetí hypotéza platí bezesbýtku. Disciplinovanost a jednota platí za klasické charakteristiky Eritrejské lidové osvobozené fronty.

- 4) *Nestátní ozbrojená skupina přijme strukturu maoistického typu.* Přestože ideologický program NOS považuje Mampilly především za záležitost rétoriky, za aspekty maoistického přístupu, které zvyšující potenciální efektivitu vládnutí, považuje důraz na vnitřní disciplínu, politickou mobilizaci obyvatelstva a vytvoření rozvinuté struktury civilní správy (Mampilly, 2011: 78);

Přestože základní ideologická orientace ELOF byla marxistická, maoistické principy byly též uplatňovány. Všechny tři výše zmíněné body jsou považovány za příčiny úspěchu ELOF.

- 5) *V rámci konfliktu, kterého se daná nestátní ozbrojená skupina účastní, se objevují etapy pozastavení bojů či příměří.* V případě klidu zbraní NOS pravděpodobně přesune ušetřené zdroje do systému civilní správy oproti potřebám vojenského charakteru, jejichž význam v etapě bojů převažuje (Mampilly, 2011: 81-82);

Pátá teze je v případě ELOF nerelevantní. Přestože se v průběhu konfliktu krátká období příměří objevovala, a to mezi jak mezi eritrejskými ozbrojenými skupinami navzájem, tak i mezi nimi a etiopským režimem, Eritrejská lidová osvobozená fronta byla schopna budovat robustní systém i mimo tyto klidové etapy.

- 6) *Nestátní ozbrojená skupina je schopna zahrnout do systému vládnutí humanitární organizace.* Dokáže-li NOS přimět organizaci, která disponuje zdroji, službami a znalostmi potřebnými k uspokojování potřeb civilistů, aby operovala skrze struktury vládnutí vytvořeny danou NOS, může tím kompenzovat případnou vlastní nízkou schopnost dosáhnout stejného účinku (Mampilly, 2011: 89-90).

Šestá hypotéza v zásadě platí. V případě ELOF se jednalo o organizace napojené na eritrejskou diasporu, díky těmto příjmům pak byla schopná například financovat úlevné programy pro osoby v nouzi.

4. Nezávislá Eritrea

V květnu 1991, po vojenském vítězství ELOF nad eritrejskou armádou, byla vyhlášena *de facto* nezávislost Eritreje, *de iure* byla však potvrzena až všeobecným referendem v dubnu 1993. Na otázku „Jste pro to, aby se Eritrea stala nezávislým, suverénním státem?“ (AED, 2011) při něm odpovědělo kladně 99,83% zúčastněných voličů. Referendum bylo provedeno pod dohledem pozorovatelů OSN v rámci mise UNOVER, na místě působili též zástupci OAJ. Obě organizace si však svou účast nechaly předem odsouhlasit etiopskou stranou (Sellasie, 2001: 185). Na základě jejich výstupů bylo zkonstatováno, že referendum bylo „svobodné a spravedlivé v každé fázi“ (OSN, 1993). Přejícná vláda Eritreje se tak změnila ve vládu stálou a roku 1994 se ELOF proměnila v oficiální politickou stranu s názvem Lidová fronta za demokracii a spravedlnost.

Na počátku 90. let se zahraniční pozorovatelé domnívali, že Eritrea nastupuje cestu k demokratizaci (Záhořík, 2010: 251). Mezinárodní pozorovatelé byli přítomni při referendu o nezávislosti Eritreje na vlastní žádost zástupců Eritrejské lidové osvobozené fronty, která byla kvůli této záležitosti ochotna odložit formální vyhlášení nezávislosti o dva roky; během procesu přípravy ústavy pak kladla eritrejská vláda důraz na důkladnou veřejnou debatu ohledně její podoby (Selassie, 2001: 191).

Ústava nezávislé Eritreje obsahovala řadu demokratických principů:

- 1) garantovala právo všech občanů na aktivní účast v politickém, ekonomickém, společenském a kulturním životě země;
- 2) stanovila, že každý čin, jímž dojde k porušení lidských práv ženy, jež omezí nebo jiným způsobem sníží její roli, je zakázán;
- 3) vybudování vhodných institucí, které by podporovaly aktivní účast občanů na životě v jejich komunitách;
- 4) zakotvila rovný přístup všech Eritrejců k vedoucím funkcím země;
- 5) provádění všech vládních, organizačních a institucionálních záležitostí mělo být transparentní;
- 6) zakotvila princip národní jednoty a demokracie;
- 7) státu bylo uloženo vytvářet nezbytné podmínky pro rozvoj demokratické politické kultury, svobodného a kritického myšlení, tolerance a národního konsenzu.

Skutečný vnitropolitický vývoj Eritreje však nabral opačný směr. Eritrea dnes platí za jeden z nejautoritativnějších afrických států. Od vyhlášení nezávislosti neproběhly v zemi volby, neexistuje parlament nebo svobodný tisk. Vládní Lidová fronta za demokracii a spravedlnost je jedinou legální politickou stranou. Prezidentem již od vyhlášení nezávislosti zůstává Isaias Afewerki, bývalý vůdce ELOF. Ústava zformovaná v rámci demokratického procesu nebyla nikdy plně implementována (BBC, 2017). V zemi údajně platí povinná vojenská služba, která může trvat neomezeně dlouhou dobu (BBC, 2017). Na základě sankcí OSN je vůči Eritreji uplatňováno zbrojní embargo (USDS, 2016).

Nesprávný odhad budoucího vývoje Eritrey je někdy označován za prostý důsledek neznalosti etiopsko-eritrejských reálií na straně pozorovatelů (Záhořík, 2010: 251). Někdy je vina přičítána vysoce centralizovanému systému velení, který si současní představitelé státu nesou z doby účasti v Eritrejské lidové osvobozené frontě. Zatímco během eritrejsko-etiofské války byl takový systém výhodný a přinesl skupině úspěch, pro přerod v demokratický politický subjekt je takové dědictví spíše překážkou (Záhořík, 2010: 252-253). Bereketeab označuje za jednu z příčin druhé války s Etiopií (Bereketeab, 2007: 397).

V letech 1991-1998 zažívala Eritrea po dlouhé době období míru, sociální stability a relativního ekonomického rozvoje. Politické napětí mezi Eritreou a Etiopií však pokračovalo i po vyhlášení eritrejské nezávislosti a v letech 1998-2000 přerostlo v ozbrojený konflikt. Etiopský útok otrásl vedením země a způsobil rozkol ve vedení a následnou politickou krizi (Bereketeab, 2007: 397). Roku 2008 došlo též k několikadenním ozbrojeným střetům s Džibuti (Mesfin, 2011: 7).

Organizace spojených národů identifikovala následující překážky rozvoje Eritrey:

- 1) Nedostatek kvalifikované pracovní síly – tento problém spočívá zejména v nedostatku vzdělávacích příležitostí na domácí scéně;
- 2) Nízký příjem per capita a rozšířená chudoba;
- 3) Nedostačující množství a kvalita fyzické infrastruktury (UN, 2001: 34).

Neutěšená situace v zemi vede k exodu jejích obyvatel – podle odhadu z roku 2015 opouštělo v té době Eritreu až 4 000 osob každý měsíc (Hakim, 2015). V témže

roce byla údajně Eritrea první zemí afrického kontinentu co do počtu osob emigrujících do Evropy (Harper, 2016).

Závěr

Tato práce se zabývala zkoumáním jednoho z aspektů vládnutí nestátních ozbrojených skupin, a to konkrétně institucemi a rolí, jež tyto instituce hrají při budování vztahů nestátních ozbrojených skupin s civilním obyvatelstvem. Zkoumaným případem byla Eritrejská lidová osvobozenecká fronta, která v období své aktivní činnosti vytvořila od základů několik významných institucí. Jmenovitě šlo o systém místní správy či právo na vlastnictví pozemků. Z teoretické koncepce Jeremyho Weinsteina byly odvozeny tři hypotézy, které byly podrobeny empirické zkoušce.

První zkoumaná hypotéza zněla, že Eritejská lidová osvobozenecká fronta byla zformována buď na základě sociálního kapitálu, nebo kapitálu ekonomického, jehož využití však vyžaduje spolupráci civilního obyvatelstva. Tato hypotéza byla potvrzena. Eritrejská lidová osvobozenecká fronta se téměř od počátku své existence vyznačovala homogenitou, členové skupiny sdíleli společné normy a ideologický postoj.

Druhá hypotéza uváděla, že příslušníci ELOF se k ní připojovali především za účelem sledování dlouhodobých cílů. Také tato hypotéza byla potvrzena. Oba hlavní cíle této skupiny – vytvoření nezávislého eritrejského státu a zásadní transformace společenského uspořádání, jsou považovány za dlouhodobé. Dostupné informace nepřinesly důkaz, že by se noví rekruti připojovali k ELOF primárně například z ekonomických důvodů.

Třetí zkoumaná hypotéza zněla, že instituce vytvořené Eritrejskou lidovou osvobozeneckou frontou sloužily přinejmenším částečně jako pojistky proti zneužití moci ze strany ELOF. Tato hypotéza nebyla jednoznačně potvrzena ani vyvrácena. Z hlediska formálních institucí taková pojistka nalezena nebyla. Instituce, které ELOF implementovala, byly naopak využitelné pro jeden z jejích záměrů - kontroly společnosti. Přesto nelze zcela vyloučit, že dané instituce takový rozměr mít mohly. ELOF bývá považována za velmi disciplinované hnutí a právě její vnitřní soudržnost a striktní dodržování norem by za jistý druh pojistky považovány být mohly.

Na základě míry sdílení moci a míry inkluzivity byl dále určen typ vládnutí Eritrejské lidové osvobozenecké fronty. Míra inkluzivity ve vládnutí ELOF je relativně vysoká, sdílení moci je též považováno za vysoké, neboť skupina projevovala vysokou míru citlivosti k potřebám populace a zajišťovala široké spektrum sociálních služeb a dalším forem pomoci. V rámci Weinsteinovy typologie tak Eritrejská lidová osvobozenecká fronta představuje polyarchii. Pokud bychom však uvažovali čistě

politickou dimenzi sdílení moci, nacházela by se spíše na ose mezi polyarchií a participační hegemonií.

Oblast vládnutí nestátních ozbrojených skupin dosud zůstává poměrně málo probádaná. Možných dalších směřování výzkumu je tedy celá řada. Jedním z možných směrů je například použít obrácenou dynamiku a studovat možnosti, které mají civilisté k dispozici pro jednání s ozbrojenými skupinami.

Summary

This diploma thesis deals with one of the aspects of armed groups' governance, namely the institutions that are created or used by armed groups and the role that these institutions play in the military-civilian relations. The case study chosen is the Eritrean People's Liberation Front. This armed group was formed in 1973 in the context of the struggle for Eritrea's independence, and in the next decades it created a governance system that included taxation, political committees, education, health care, and mechanisms of dispute resolution. After the establishment of independent Eritrea in 1993, EPLF evolved into the People's Front for Democracy and Justice, which still remains a ruling Eritrean political party. The primary aim of the thesis is to study the role played by institutions created by non-state armed groups in building their relations with the civilian population.

Building on the theoretical concepts of Jeremy Weinstein, the thesis proposed three hypotheses. The first hypothesis was that EPLF was built on the basis of social endowments or economic endowments that require civilian cooperation. The second hypothesis was that members of EPLF joined the group to persuade long-term goals. Both hypotheses were confirmed. The third hypothesis – that institutions that were created by EPLF were at least partially built to ensure that the group would not abuse its power. The empirical evidence neither confirmed, nor definitely rejected the third hypothesis. Based on the assessment of the degree of power sharing and inclusiveness of EPLF's governance, it was concluded that the group falls under the category of polyarchy, alternatively a combination of polyarchy and participatory hegemony.

Použitá literatura

Primární zdroje

The Constitution of Eritrea. Dostupné na:

[http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---](http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_126648.pdf)

[ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_126648.pdf](http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_126648.pdf) (staženo 2.2.2017)

OSN (1949) *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*. Dostupné na:

<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf> (staženo 2.2.2017)

OSN (1950) *Resolution 390A (V)* Dostupné na: [https://documents-dds-](https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/88/IMG/NR005988.pdf?OpenElement)

[ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/88/IMG/NR005988.pdf?OpenElement](https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/88/IMG/NR005988.pdf?OpenElement) (staženo 2.2.2017)

OSN (1960) *Deklarace o poskytnutí nezávislosti koloniálním zemím a*

národům. Dostupné na: <http://smsjm.vse.cz/wp-content/uploads/2008/10/sp7.pdf>

(staženo 2.2.2017)

OSN (1993) *Announcement of 27 April 1993 by the Special Representative of the*

Secretary-General on the referendum. In: OSN (1996) *The United Nations and the independence of Eritrea*. Dept. of Public Information. New York: United Nations.

ŽÚOOOK, (Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949) (1949). Dostupné na:

https://www.cervenyriz.eu/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf (staženo 2.2.2017)

Knihy

ARJONA, A., KASFIR N., MAMPILLY Z., (ed.) (2015) *Rebel Governance in Civil War*. New York, Cambridge University Press.

- BEREKETEAB, R. (2000) *Eritrea: the making of a nation 1890-1991*. Uppsala: Uppsala University.
- CONNELL, D. a KILLION, T. (ed.) (2010) *Historical Dictionary of Eritrea*. Lanham: Scarecrow Press.
- DAHL, R. (2006) *A Preface to Democratic Theory*. Expanded edition. Chicago: The University of Chicago Press.
- HUNTINGTON, S. P. (1968) *Political Order in Changing Societies*. New Haven, Conn., and London: Yale University Press.
- KALYVAS, S. N. (2006) *The logic of violence in civil war*. New York: Cambridge University Press.
- KIBREAB, G. (2008) *Critical reflections on the Eritrean war of independence: social capital, associational life, religion, ethnicity and sowing seeds of dictatorship*. Trenton: Red Sea Press.
- MULAJ, K. (ed.) (2010) *Violent Non-state Actors in World Politics*. London: Hurst.
- MAMPILLY, Z. C. (2011) *Rebel rulers: insurgent governance and civilian life during war*. Ithaca: Cornell University Press.
- NORTH, D.C. (1990) *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. New York: Cambridge University Press.
- PETRUSEK, M. a kol. (1996) *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- POOL, D. (2001) *From guerrillas to government: the Eritrean People's Liberation Front*. Oxford: Ohio University Press.
- ŘÍCHOVÁ, B. (2006) *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál.

SELASSIE, B. H. (2001) Dialectical process of constitution-making in Eritrea. In: Hydén, G. a Venter, D. (ed.) *Constitution-making and democratisation in Africa*. Pretoria: Africa Institute of South Africa.

TILLY, Ch. (1985) War Making and State Making as Organized Crime. In: Evans, P., Rueschemeyer, D. a Skocpol, T. (ed.) *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press.

WEINSTEIN, J. M. (2007) *Inside rebellion: the politics of insurgent violence*. New York: Cambridge University Press.

YOUNG, J. (1997) *Peasant revolution in Ethiopia: The Tigray People's Liberation Front, 1975-1991*. Cambridge: Cambridge University Press.

ZAHAR, M.-J. (2001) Protégés, Clients, Cannon Fodder: Civil-Militia Relations in Internal Conflict. In: Chesterman, S. (ed.) *Civilians in war*. Boulder: Rienner.

ZÁHOŘÍK, J. (2010) Politické strany v Eritreji. In: Fiala, V., Prouza, J. a Záhořík, J. *Politické stranictví v subsaharské Africe: Botswana, Malawi, Ghana, Etiopie a Eritrea*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci.

Odborné články

ARJONA, A. (2009) *Armed Groups Governance in Civil War: A Synthesis*. Dostupné na http://www.anamarjona.net/docs/2008%20Arjona.Synthesis_rebel_governance.pdf (staženo 29.9.2016)

ARJONA, A. (2014) Wartime Institutions: A Research Agenda. *Journal Of Conflict Resolution*. 58 (8). 1360-1389.

ARJONA, A. (2016) Institutions, Civilian Resistance, and Wartime Social Order: A Process-driven Natural Experiment in the Colombian Civil War. *Latin American Politics & Society*. 58 (3). 99-122.

- BEREKETEAB, R. (2007) When Success Becomes a Liability: Challenges of State Building in Eritrea (1991-2005). *African & Asian Studies*, 6 (4). 395-430.
- BEREKETEAB, R. (2012) Re-examining Local Governance in Eritrea: The Redrawing of Administration Regions. *African and Asian Studies* 11. 1-29.
- CONNELL, D. (2001) Inside the EPLF: The Origins of the 'People's Party' & its Role in the Liberation of Eritrea. *Review Of African Political Economy*, 28 (89). 345-364.
- HELMKE, G. a LEVITSKY S. (2004) Informal Institutions and Comparative Politics: A Research Agenda. *Perspectives on Politics*. 2 (4). 725-740.
- JOIREMAN, S. (1996) *The Minefield Of Land Reform: Comments On The Eritrean Land Proclamation*. *African Affairs* 95, 269-285.
- KASFIR, N. (2005) Guerrillas and Civilian Participation: The National Resistance Army in Uganda, 1981-86. *The Journal of Modern African Studies*, 43 (2). 271-296.
- KASFIR, N. (2005) *The Creation of Civil Administration by Guerrillas: The National Resistance Army and the Rwenzururu Kingdom Government in Uganda*. Dostupné na: http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/5/9/6/1/pages59614/p59614-30.php (staženo 23.11.2016)
- PATEMAN, R. (1990) The Eritrean War. *Armed Forces & Society*, 17 (1). 81-98.
- SCHNECKENER, U. (2009). *Spoilers or Governance Actors? Engaging Non-State Groups in Areas of Limited Statehood*. SFB-Governance Working Paper Series (21). Berlin: Research Center SFB. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.603.17&rep=rep1&type=pdf> (staženo 28.8.2015)
- MARCH, J.G. a OLSEN, J. P. (1998) The institutional dynamics of international political orders. *International Organization*, 52 (4). 943-969.

WELDEMICHAEL, A. (2009) The Eritean Long March: The Strategic Withdrawal of the Eriteran People's Liberation Front (EPLF), 1978-79. *The Journal of Military History* 73 (4). 1231-1271.

Oficiální zprávy

DFID (Department for International Development) (2003). *Promoting institutional appraisal and development*. Guidelines for DFID. London: Department for International Development. Dostupné na:

<http://www.eldis.org/vfile/upload/1/document/0708/DOC18045.pdf> (staženo 2.2.2017)

HARPER, C., JONES, N. a WATSON, C. (2012). *Gender justice for adolescent girls: tackling social institutions. Towards a conceptual framework*. London: Overseas Development Institute.

LEFTWICH, A. a SEN, K. (2010). *Beyond institutions: Institutions and organizations in the politics and economics of poverty reduction – Thematic synthesis of research evidence*. DFID-funded Research Programme Consortium on Improving Institutions for Pro-Poor Growth (IPPG). Manchester: University of Manchester. Dostupné na: [http://www.ippg.org.uk/8933_Beyond%20Institutions.final%20\(1\).pdf](http://www.ippg.org.uk/8933_Beyond%20Institutions.final%20(1).pdf) (staženo 17.2.2017)

UN (2001) *Third United Nations Conference on the Least Developed Countries*. Brusel: UN

Internetové zdroje

AED (African Election Database) (2011) *Elections in Eritrea*. African Election Database. Dostupné na: <http://africanelections.tripod.com/er.html> (staženo 17.2.2017)

BBC (2017) *Eritrea country profile*. BBC News, 11.4.2017. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-13349078> (staženo 20.4.2017)

CIA (2017) *Eritrea*. The World Factbook. 1.5.2017 Dostupné na:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/er.html> (staženo
3.5.2017)

HAKIM, Y. (2015) *Inside the secretive state of Eritrea*. BBC News, 13.3.2015.
Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-31851587> (staženo 2.2.2017).

HARPER, M. (2016) Could pariah state Eritrea come in from the cold? *BBC News*,
28.6.2016. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-36624375> (staženo
2.2.2017)

MESFIN, B. (2011) *Elections, politics and external involvement in Djibouti*. Situation
Report. Institute for Security Studies. Dostupné na:
https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/SitRep2011_15AprDjibouti.pdf
(staženo 2.2.2017)

ÚJČ (Ústav pro jazyk český) (2011) *Slovník spisovné češtiny*. Dostupné na:
<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?db=ssjc&heslo=v1%C3%A1da> (staženo 5.3.2017)

USDS (U.S. Department of State) (2016) *U.S. Relations With Eritrea*. Bureau of
African Affairs, 2.12.2016. Dostupné na: <https://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2854.htm>
(staženo 2.2.2017)

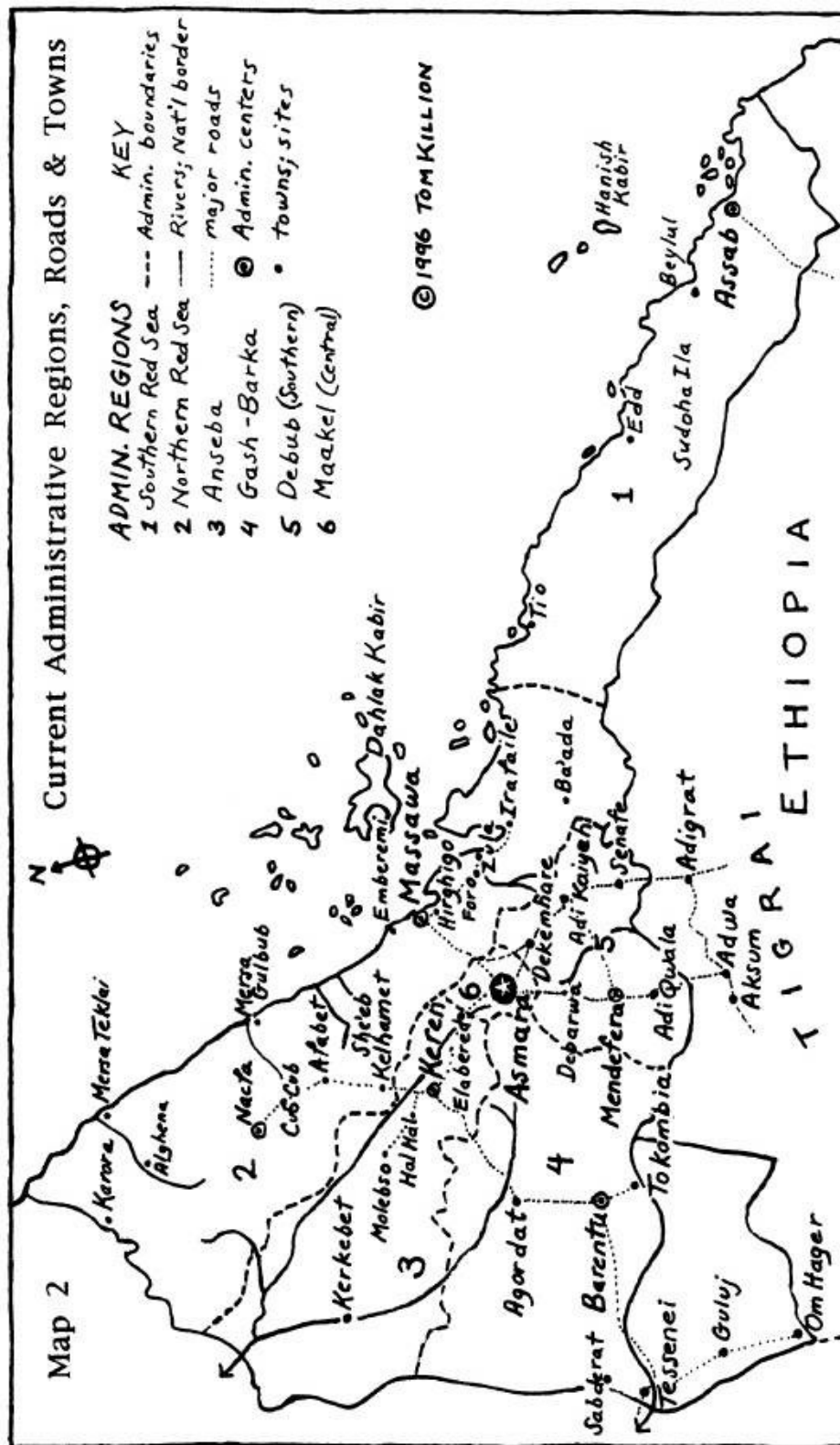
Seznam příloh

Příloha č. 1: Fyzické a historické provincie Eritrey (mapa)

Příloha č. 2: Současná Eritrea: administrativní celky, města a komunikace (mapa)

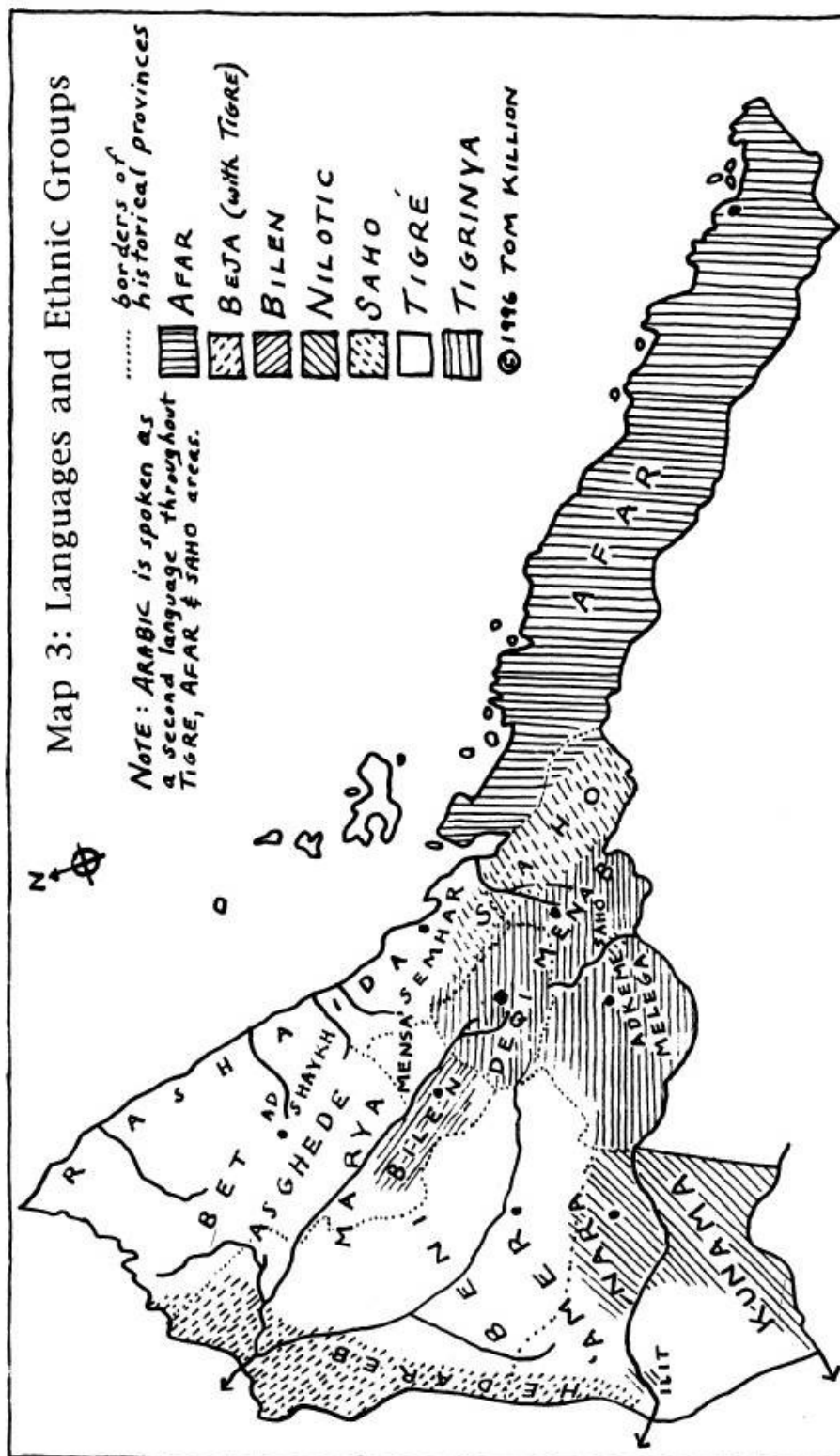
Příloha č. 3: Jazyky a etnické skupiny Eritrey (mapa)

Příloha č. 2: Současná Eritrea: administrativní celky, města a komunikace (mapa)

Zdroj: CONNELL, D. a KILLION, T. (ed.) (2010) *Historical Dictionary of Eritrea*. Lanham: Scarecrow Press, xxv.

Příloha č. 3: Jazyky a etnické skupiny Eritreje (mapa)

Zdroj: CONNELL, D. a KILLION, T. (ed.) (2010) *Historical Dictionary of Eritrea*. Lanham: Scarecrow Press, xxvi.

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

**Projekt magisterské diplomové práce
na téma:**

**Role institucí ve vládnutí nestátních ozbrojených
skupin:
Případ ELOF**

Jméno: Michaela Procházková

Obor: Bezpečnostní studia

Předpokládaný termín odevzdání práce: LS 2017

Jazyk práce: čeština

Vedoucí práce: JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.

Téma práce

Způsob interakce s civilním obyvatelstvem představuje pro nestátní ozbrojené skupiny zapojené do vnitrostátních konfliktů významné strategické rozhodnutí. Civilní populace může být pro ozbrojenou skupinu hrozbou v případě spolupráce s jejími rivaly, nebo naopak potenciálním zdrojem dodávek jídla, přístřeší, lidské práce, či politické podpory. Některé ozbrojené skupiny se proto rozhodnou vykonávat na obsazených územích určitou formu vládnutí¹⁷, v angličtině často označovanou termínem *rebel governance* či *insurgent governance*, díky níž mohou získat přístup k potřebným zdrojům či podporu své politické agendy. Konkrétní podoba tohoto vládnutí je jedním ze zásadních faktorů bezprostředně ovlivňujících život civilního obyvatelstva, který může mít také významné důsledky pro vývoj státu po skončení konfliktu.

Navrhovaná práce se bude zabývat jedním z aspektů vládnutí ozbrojených skupin, a to institucemi, které skupiny pro vykonávání vlády vytvářejí či využívají, a vlivem těchto institucí na vztahy mezi ozbrojenou skupinou a civilním obyvatelstvem. Konkrétním zkoumaným případem bude Eritrejská lidově osvobozenecká fronta (ELOF). Tato ozbrojená skupina vznikla v roce 1970 v kontextu boje za nezávislost Eritrey a v následujících desetiletích vytvořila systém vládnutí, jež zahrnoval zdanění, politické koncily, poskytování vzdělání a zdravotní péče i mechanismy pro řešení sporů. Po vzniku nezávislé Eritrey roku 1993 se ELOF přetavila v Lidovou frontu za demokracii a spravedlnost, která se stala vládoucí eritrejskou politickou stranou. Díky této kontinuitě je též možné sledovat, zda a jak se instituce vytvořené ozbrojenou skupinou proměnily poté, co se tato skupina stala legitimním nositelem státní politické moci.

Z hlediska teoretického ukotvení bude práce čerpat zejména z normativního institucionalismu, jehož základy položili James G. March a Johan P. Olsen. Ti při zkoumání mezinárodního uspořádání z institucionálního hlediska rozlišují dva typy logiky rozhodování a jednání politických aktérů - logiku *výhodnosti* a logiku *vhodnosti*. Zatímco *logika výhodnosti* předpokládá, že aktéři se rozhodují na základě svých preferencí tak, aby maximalizovali své zisky, dle *logiky vhodnosti* se aktéři chovají tak,

¹⁷ Výraz *vládnutí*, tj. vykonávání správních, organizačních a jiných činností, je zde záměrně používán jako alternativa k termínu *vláda*, který se často pojí s určitou formálně uznanou autoritou.

aby jejich jednání bylo v souladu s normami a pravidly, která jsou součástí existujícího institucionálního rámce. *Logika vhodnosti* pak podle Marche a Olsona obvykle převažuje. Autoři se tak vymezili proti v jejich době převládajícímu individualistickému pojetí analýzy politických věd a obrátili svou pozornost k politickým hodnotám a kolektivnímu rozhodování (Peters, 2012, 25).

Výzkumné otázky

Navrhovaná práce bude usilovat o zodpovězení následujících výzkumných otázek:

1. Jaký význam měly instituce, které Eritrejská lidově osvobozená fronta vytvořila či využívala, pro budování vztahů s civilní populací?
2. Jak se role těchto institucí proměnila po oddělení Eritrey od Etiopie a přeměně ELOF ve vládnoucí politickou stranu?

Přehled dostupné literatury

Při zpracování práce budou využity zdroje týkající se zejména tří tematických okruhů – teorie institucionalismu, vládnutí nestátních ozbrojených skupin a EPOL. Základní bibliografie zahrnující práce týkající se všech tří témat je uvedena na konci projektu. Na tomto místě je však vhodné alespoň stručně zmínit autory zabývající se vládnutím nestátních ozbrojených skupin, a to vzhledem k relativní roztržitosti této oblasti výzkumu.

Společně s rostoucím zájmem o otázky související s vládnutím ozbrojených skupin vznikla v poslední době řada prací týkajících se způsobu, jakým nestátní ozbrojené skupiny nakládají s územím, jež ovládají, a populací, která na něm žije, často zaměřených na vysvětlení radikálních odlišností, které se ve způsobu vládnutí ozbrojených skupin vyskytují. Teoretické uchopení institucí vytvářených ozbrojenými skupinami se však v literatuře objevuje spíše jako součást širšího tematického okruhu. Kalyvas (2006) rozlišuje dvě základní institucionální uspořádání, v jejichž kontextu se odehrává spolupráce členů ozbrojené skupiny a civilní populace – milice (militias) a

komise (committees), přičemž rozdíl mezi nimi tkví ve skutečnosti, že milice bývají ozbrojené a používají přímé násilí, zatímco komise nikoli.

Weinstein (2007) pokládá instituce vytvářené ozbrojenými skupinami za prostředky k budování důvěry civilních obyvatel vůči ozbrojené skupině. Důvěřují-li civilisté členům ozbrojené skupiny, že dostojí svým závazkům a zdrží se oportunistického jednání, jsou podle Weinsteina motivovanější věnovat se produktivní činnosti, z jejichž výsledků pak těží i příslušníci ozbrojené skupiny. Weinstein dále načrtává typologii režimů vytvářených ozbrojenými skupinami. Jeho přístup se opírá o dvě základní kritéria – do jaké míry je moc sdílena mezi ozbrojenou skupinou a civilním obyvatelstvem (*power sharing*) a jaký je podíl populace, jehož preference je brán ozbrojenou skupinou v potaz při politickém rozhodování (*inclusiveness*). Na základě těchto dvou kritérií stanovuje čtyři typy vládnutí ozbrojených skupin: (a) jednostranná vláda ozbrojené skupiny – participativní; (b) jednostranná vláda ozbrojené skupiny – neparticipativní, (c) sdílená vojensko-civilní vláda – participativní a (d) sdílená vojensko-civilní vláda – neparticipativní.

Mampilly (2011) argumentuje, že je efektivita státních institucí, jež existovaly před ovládnutím daného území ozbrojenou skupinou, má zásadní význam pro podobu vládnutí této skupiny. Míra předchozího proniknutí státních struktur do života populace určuje, zda ozbrojená skupina využije již existujících státních institucí, či zda vytvoří své vlastní.

Problematicke vývoje institucí během konfliktu se dále věnuje Ana Arjona (2016), která spatřuje v kvalitě předcházejících státních institucí hlavní faktor ovlivňující schopnost vzdoru civilistů vůči ozbrojencům, což se zpětně odráží ve strategii, kterou ozbrojená skupina pro interakci s populací zvolí.

Metodologie

Práce bude koncipována jako jednopřípadová studie. Na zvoleném případě ELOF bude zkoumat instituce vytvořené či využívané touto organizací z hlediska toho, jak přispěly k formování vztahů mezi touto skupinou a civilní populací. Hlavním teoretickým východiskem práce bude teorie institucionalismu, bude však přihlédnuto i

ke konkrétním konceptům obsaženým v literatuře týkající se vládnutí nestátních ozbrojených skupin.

Předpokládaná osnova práce

1. Úvod
 - 1.1. Úvod do tématu a vymezení pojmů
 - 1.2. Metodologie
2. Teoretická východiska
 - 2.1. Normativní institucionalismus a jeho kritika
 - 2.2. Teoretické přístupy ke zkoumání vládnutí nestátních ozbrojených skupin
3. Případová studie: Eritrejská lidově osvobozeněcká fronta
 - 3.1. Systém vládnutí ELOF
 - 3.2. Změny a kontinuity systému po r. 1993
 - 3.3. Shrnutí poznatků z případové studie
4. Závěr

Základní bibliografie

Monografie

- KALYVAS, Stathis N. *The logic of violence in civil war*. New York: Cambridge University Press, 2006. Cambridge studies in comparative politics. ISBN 0-521-67004-7.
- MAMPILLY, Zachariah Cherian. *Rebel rulers: insurgent governance and civilian life during war*. Ithaca: Cornell University Press, 2011. ISBN 978-0-8014-4913-0.
- PETERS, B. Guy. *Institutional theory in Political Science*. New York: Continuum, c2012.
- POOL, David. *From guerrillas to government: the Eritrean People's Liberation Front*. Oxford: Ohio University Press, 2001. Eastern African studies (London, England). ISBN 0821413872.

- WEINSTEIN, Jeremy M. *Inside rebellion: the politics of insurgent violence*. New York: Cambridge University Press, 2007. Cambridge studies in comparative politics. ISBN 978-0-521-86077-2.

Sborníky

- ARJONA, Ana, KASFIR Nelson, MAMPILLY Zachariah, eds. *Rebel Governance in Civil War*. New York, Cambridge University Press, 2015.
- RISSE-KAPPEN, Thomas. *Governance without a state?: policies and politics in areas of limited statehood*. New York: Columbia University Press, c2011.

Odborné články

- ARJONA, A. (2014) Wartime Institutions: A Research Agenda. *Journal Of Conflict Resolution*, 58 (8), pp. 1360-1389.
- ARJONA, A. (2016) Institutions, Civilian Resistance, and Wartime Social Order: A Process-driven Natural Experiment in the Colombian Civil War. *Latin American Politics & Society*, 58 (3), pp. 99-122.
- BEREKETEAB, R. (2007) When Success Becomes a Liability: Challenges of State Building in Eritrea (1991-2005). *African & Asian Studies*, 6 (4), pp. 395-430.
- CONNELL, D. (2001) Inside the EPLF: The Origins of the 'People's Party' & its Role in the Liberation of Eritrea. *Review Of African Political Economy*, 28 (89), p. 345-364.
- MARCH, J.G. a OLSEN, J. P. (1998) The institutional dynamics of international political actors. *International Organization*, 52 (4), p. 943-969.
- REID, R. (2005) Caught in the headlights of history: Eritrea, the EPLF and the post-war nation-state. *Journal Of Modern African Studies*, 43 (3), pp. 467-488.